

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016365398

Дата перевірки:
16.06.2024 17:08:04 MSK

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
16.06.2024 17:09:38 MSK

ID користувача:
100011299

Назва документа: Курбанов_ПЕревірка

Кількість сторінок: 64 Кількість слів: 13842 Кількість символів: 114766 Розмір файлу: 341.00 KB ID файлу: 1016171436

30.8% Схожість

Найбільша схожість: 4.98% з Інтернет-джерелом (<https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/DYSERTATSIYA-1.p>).

26.2% Джерела з Інтернету 825 Сторінка 66

13.7% Джерела з Бібліотеки 107 Сторінка 86

1.83% Цитат

Цитати 21 Сторінка 87

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0.01% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

0.01% Вилучення з Інтернету 15 Сторінка 88

Немає вилучених бібліотечних джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 2

Міністерство освіти і науки України
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

ПОЛТАВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА

Кафедра соціальної роботи та спеціальної освіти

Соціальна робота
(назва освітньої програми)

231 «Соціальна робота»
(шифр і назва спеціальності)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМИ СІМ'ЯМИ

Студента:

Курбанова Олега Руслановича

Науковий керівник:

Мякушко Надія Семенівна,
Доктор філософії, кандидат політичних наук

Рецензент:

Допущено до захисту

В.о. завідувача кафедри

Надія МЯКУШКО

(підпис)

(ініціали та прізвище)

«__» _____ 2024 року

Полтава 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМИ СІМ'ЯМИ.....	8
1.1. Малозабезпеченість як підстава соціального захисту особи в Україні: поняття та зміст.....	8
1.2. Особливості технології соціальної роботи з надання допомоги малозабезпеченим сім'ям.....	17
1.3. Юридичні гарантії соціального захисту малозабезпечених осіб в Україні.....	30
Висновки до першого розділу.....	42
РОЗДІЛ II. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМИ СІМ'ЯМИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	43
2.1. Основні функції та напрямки діяльності центрів соціального захисту населення в Україні.....	43
2.2. Особливості надання соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.....	48
Висновки до другого розділу.....	54
РОЗДІЛ III. МЕХАНІЗМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМИ СІМ'ЯМИ.....	55
3.1. Організація дослідження оптимізації соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями.....	55
3.2. Результати дослідження соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями.....	56
Висновки до третього розділу.....	61
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Соціальна робота з малозабезпеченими сім'ями є однією з найважливіших складових системи соціального захисту в сучасному суспільстві. Малозабезпечені сім'ї часто стикаються з численними викликами, що включають бідність, обмежений доступ до медичних послуг, низький рівень освіти, нестабільні житлові умови та соціальну ізоляцію. Ці проблеми не тільки погіршують якість життя таких сімей, але й можуть мати довготривалі негативні наслідки для суспільства в цілому.

Основна мета соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями полягає в наданні комплексної підтримки, яка спрямована на покращення їхнього матеріального становища, забезпечення доступу до необхідних послуг та створення умов для соціальної інтеграції. Важливим аспектом цієї діяльності є застосування інноваційних технологій та методів, що дозволяють ефективно вирішувати проблеми, з якими стикаються малозабезпечені сім'ї.

Соціальні працівники відіграють ключову роль у наданні допомоги таким сім'ям. Вони здійснюють оцінку потреб, розробляють індивідуальні плани підтримки, координують надання різноманітних послуг та сприяють відновленню прав і свобод. Важливим елементом їхньої роботи є соціальний супровід, який включає регулярні консультації, психологічну підтримку, допомогу в отриманні юридичних та медичних послуг, а також навчання навичкам самостійного життя.

Актуальність дослідження соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями зумовлена необхідністю вдосконалення існуючих підходів та розробки нових методів, які б дозволили ефективніше реагувати на потреби цієї вразливої категорії населення. В умовах сучасних соціально-економічних змін важливо забезпечити стійкість системи соціального захисту та підвищити її ефективність у боротьбі з бідністю та соціальною нерівністю.

Ступінь наукової розробленості проблеми. Система соціального захисту все ще перебуває в стадії розвитку, тому єдиної точки зору щодо

визначення самого поняття «соціальний захист» немає. А. М. Грінченко, наприклад, зазначає, що соціальний захист – це відносини, які дозволяють охоронюваним особам зберігати своє становище в суспільстві; це захисна функція політичного чи соціального союзу. На думку Н. А. Волгіна, це політика і цілеспрямовані дії, а також засоби суспільства і держави, що забезпечують індивіду, соціальній групі, населенню в цілому комплексне, комплексне вирішення різноманітних проблем, викликаних соціальними ризиками, які можуть тягнути або вже спричинили повну чи часткову втрату цими суб'єктами можливості реалізації прав, свобод і законних інтересів, економічної незалежності та соціального благополуччя.

Основною технологією соціальної роботи з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах в Україні, є соціальний супровід таких сімей. Це найкращий спосіб соціальної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, оскільки передбачає тривалу, професійну, всебічну допомогу. Соціальний супровід відповідно до Закону України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» – це робота, спрямована на забезпечення соціального піклування, допомоги та патронажу соціально незахищених категорій дітей та молоді з метою подолання життєвих труднощів, збереження та підвищення їх соціального статусу.

Спробі пошуку ефективних шляхів підвищення ефективності соціального захисту малозабезпечених верств населення в контексті сучасної соціальної роботи присвячено багато праць. Проблеми системи соціального захисту в сучасних умовах широко висвітлювали: Р. Ф. Атаманюк, Н. А. Волгіна, Н. Б. Болотіна, А. М. Балашова та ін. Принципи права соціального забезпечення досліджували в навчальній та спеціальній літературі такі вчені, як В. С. Андреев, І. В. Гуцин. Дослідження М. Багмета, А. Берданової, Н. Грінчук, А. Іщенко, Ю. А. Шклярського присвячені покращенню соціального захисту на регіональному рівні. Наукові дослідження в галузі соціальної державності та соціального захисту

здійснили: А. Силенко, С. Алексєєва, В. Бабкіна, В. Куденко, А. Скрипнюк, В. Скуратівський, К. Гаджієва.

Мета роботи полягає у комплексному теоретико-практичному дослідженні особливостей соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями.

Відповідно до теми та мети дослідження нам потрібно вирішити наступні завдання:

- дослідити теоретичні аспекти технологій соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями;
- проаналізувати сучасний стан та основні напрямки соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями;
- визначити основні шляхи підвищення ефективності соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями;
- провести соціологічне дослідження щодо методів соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями шляхом анкетування.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері соціальної роботи з різними верствами населення.

Предмет дослідження – особливості та напрямки соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями.

Гіпотеза дослідження. Соціальна підтримка малозабезпечених сімей, включаючи надання соціальної, правової та медичної допомоги, відновлення прав та свобод, а також покращення матеріального становища, буде більш ефективною за умови належного соціального супроводу. Такий супровід є дієвим видом соціальної роботи, спрямованим на подолання складних життєвих обставин.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи складають принципи, методи та засоби наукового пізнання, які забезпечують достовірність результатів і досягнення поставленої мети. Діалектичний та системний методи були застосовані для аналізу сучасного стану законодавства України у сфері надання соціальних послуг малозабезпеченим сім'ям. Використані емпіричні методи, включаючи опрацювання літератури,

вивчення документів та проведення соціологічного дослідження. Також застосовано теоретичні методи узагальнення, аналогій, синтезу, абстрагування, індукції та дедукції.

Теоретична та практична цінність роботи. Систематизовано та виокремлено ключові аспекти соціального захисту малозабезпечених громадян, а також визначено інноваційні технології соціальної роботи для надання допомоги малозабезпеченим сім'ям. Проведено аналіз особливостей соціальної допомоги малозабезпеченим громадянам, а також розглянуто специфіку діяльності суб'єктів соціальної роботи, які забезпечують соціальний захист цієї категорії.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Правові, економічні таї соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу» (м. Полтава, 2023 р.) та VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу» (м. Полтава, 2024 р.).

Структура та обсяг магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, які в свою чергу поділяються на підрозділи, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дослідження становить – 75 сторінок, з них 65 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМИ СІМ'ЯМИ

1.1. Малозабезпеченість як підстава соціального захисту особи в Україні: поняття та зміст

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» основним державним соціальним стандартом є встановлений законом прожитковий мінімум, на підставі якого визначаються державні соціальні гарантії та нормативи у сферах доходів населення, житла та комунальне господарство, побут, соціально-культурне обслуговування, охорона здоров'я та освіта.

Запровадження базового державного соціального стандарту передбачає, що держава зобов'язується фінансувати лише мінімальні соціальні гарантії, необхідні для задоволення основних потреб людини. Задоволення інших соціальних потреб передбачається здійснювати за рахунок недержавних джерел фінансування. Базовий державний соціальний стандарт встановлюється на певний період, оскільки зі зростанням фінансових можливостей держави його рівень також може підвищуватися. Важливою функцією системи є те, що вона є основою для розрахунку видаткової частини бюджетів усіх рівнів, а її використання робить розрахунок бюджетних потреб прозорим.

Саме на пряму реалізацію цього основного соціального стандарту спрямований Закон «Про прожитковий мінімум», прийнятий Верховною Радою України 15 липня 1999 р. [35, с.435].

Законом України «Про прожитковий мінімум» дається таке визначення прожиткового мінімуму: «прожитковий мінімум - це вартісна величина, достатня для забезпечення нормальної життєдіяльності організму людини, збереження її здоров'я, набору продуктів харчування, а також як мінімальний набір непродовольчих товарів і мінімальний набір послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб людини».

Ще один норматив – межа бідності. Як зазначено в Законі України «Про межу малозабезпеченості» від 4 жовтня 1994 р., який заклав правові основи здійснення адресної матеріальної підтримки найменш соціально захищених верств населення в умовах кризового стану економіки, «межа малозабезпеченості – це розмір середньодушового сукупного доходу, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів і послуг у встановленому законом мінімальному розмірі». При цьому вартість непродовольчих товарів не може бути меншою п'ятнадцяти відсотків вартості продуктового набору.

Як бачимо, забезпечення задоволення основних соціально-культурних потреб людини є складовою вищого соціального рівня життя, яким є мінімальний споживчий бюджет відносно прожиткового мінімуму.

Тому соціально-культурні потреби не можуть бути складовою прожиткового мінімуму.

Якщо прожитковий мінімум характеризує мінімально прийнятні умови для активного стану людини, то мінімальний споживчий бюджет – це більш повний набір (у натуральному та вартісному вираженні) матеріальних і духовних благ. У сучасних фінансово-економічних умовах розвитку держави мінімальний споживчий бюджет може бути лише орієнтиром, до якого необхідно поступово, по можливості, підвищувати рівень доходів малооплачуваних категорій населення. населення [35, с. 435].

Межа малозабезпеченості характеризує прийнятний рівень доходу, який забезпечує споживання непрацездатним громадянином товарів і послуг на мінімально встановленому законодавством рівні. Щоправда, останнє суперечить Основному Закону України – Конституції України, де йдеться лише про забезпечення та гарантування достатнього життєвого рівня, не нижчого від прожиткового мінімуму, встановленого законом (статті 46, 48).

Бідність — це нездатність через брак коштів підтримувати спосіб життя, характерний для певного суспільства в певний період часу.

Межа бідності - це рівень доходу, нижче якого неможливо задовольнити основні потреби. Межа малозабезпеченості встановлюється як частка прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць. З його допомогою ідентифікуються сім'ї, віднесені до категорії бідних.

Рівень бідності — це частка сімей (домогосподарств), рівень споживання (доходу) яких на одну особу нижче певної межі бідності.

Глибина бідності - це відхилення доходів або витрат бідних від певної межі бідності.

Бідність — соціальні відносини, що характеризуються відсутністю необхідних матеріальних ресурсів для ведення «нормального» (відповідно до прийнятих у суспільстві норм) життя, наприклад, неможливість прогодувати сім'ю, дати освіти дітям або забезпечити сім'ю якісне медичне обслуговування [35, с.435].

Сьогодні використовуються два відмінних визначення: абсолютна та відносна бідність. Абсолютна бідність визначається шляхом порівняння загального доходу особи чи сім'ї із загальною вартістю деякого кошика товарів і послуг, які становлять базові потреби суспільства. Люди, чий дохід менше базових потреб, зазначених у кошику, живуть у абсолютній бідності.

При визначенні відносно бідності порівнюють сукупний дохід окремої людини чи сім'ї та структуру витрат у суспільстві в цілому. Люди з нижчими доходами витрачають більшу частку свого доходу на кошик товарів і послуг порівняно з деякими пороговими значеннями, встановленими на основі середнього розміру суспільства цієї частки, і вважаються відносно бідними.

Бідність є широким поняттям; це залежить від глибини його прояву та типу, що визначає статус особи, яка страждає цим явищем. Бідність поділяється на види: бідність економічно пасивного населення, бідність зайнятого населення, бідність безробітних і пенсіонерів. За типом бідність поділяється на «умовну» та «абсолютну». Умовна бідність характеризує матеріальний стан людини, коли бідність проявляється сезонно, а не постійно, тимчасово. «Абсолютна» бідність свідчить про те, що людина

самостійно не може покращити свій матеріальний стан через фізичні чи розумові вади.

Причинами бідності в даний час можна вважати такі фактори:

– низький рівень соціальних виплат, що є результатом низьких заробітків, а отже, відрахувань до відповідних бюджетів і фондів;

– соціальні виплати та інші трансферти становлять досить значну частину видатків бюджету, що свідчить про збільшення економічного навантаження на працююче населення;

– нівелювання ролі заробітної плати як джерела доходу;

– більш активне зростання інфляції порівняно з реальними доходами населення;

– перенасиченість ринку праці однорідними професіями, і, відповідно, неможливість працевлаштування власної робочої сили;

– скорочення робочих місць;

– розорення сільського господарства, розвал більшості підприємств;

– невідповідність ціни та вартості праці працівників [59, с. 239].

Засобом реалізації соціальної політики є система соціального захисту та соціальних гарантій [9]. Поняття «соціальний захист» у широкому розумінні визначається як діяльність держави, спрямована на забезпечення формування та розвитку повноцінної особистості, виявлення та нейтралізацію негативних чинників її впливу, створення умов для самовизначення та утвердження в житті. У вузькому розумінні соціальний захист визначається як сукупність економічних і правових гарантій, що забезпечують дотримання найважливіших соціальних прав громадян і досягнення соціально прийнятного рівня життя [15, с. 309]. Соціальні гарантії – це, загалом, певні принципи та стандарти, які безпосередньо забезпечують належний рівень існування населення громадян. Відповідно до Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» соціальні гарантії — це «... мінімальна заробітна плата, доходи громадян, пенсії, соціальна допомога, встановлені законами, розміри інших

видів соціальних виплат, встановлені законами. та інші нормативно-правові акти». акти, що забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму» [32, с.65].

Соціальний захист в Україні має такі основні цілі:

- забезпечення рівня життя непрацездатного населення не нижчого від прожиткового мінімуму, встановленого державою;

- протидія соціальній напруженості в суспільстві, яка може бути спричинена майновою, національною, релігійною чи іншою нерівністю.

- Основними функціями соціального захисту в Україні є:

- реабілітація, спрямована на пом'якшення наслідків бідності та інших негативних соціальних явищ;

- профілактичний, який полягає в запобіганні виникненню негативних суспільних явищ.

Соціальний захист в Україні має такі складові:

- соціальне страхування – захист громадян від соціальних ризиків, що впливають на їхню працездатність: хвороби, каліцтва, старості та інших випадків, передбачених законодавством;

- Соціальна допомога – різні види соціальних виплат, субсидій, пільг, субсидій, які надаються особам, які потребують соціального захисту.

- Соціальна справедливість (соціальна солідарність) – компенсація впливу непередбачуваних негативних явищ, таких як техногенні катастрофи чи природні катаклізми.

Можна виділити основні напрями соціальної політики в Україні, зокрема: підвищення добробуту шляхом особистого трудового вкладу, підприємництва та ділової активності; надання належної допомоги по безробіттю, збереження робочих місць та професійної перепідготовки осіб, які втратили роботу; проведення ґрунтовної пенсійної реформи, що забезпечує справедливую систему пенсійних виплат з урахуванням трудового вкладу особи; надання адресної допомоги найбільш потребуючим особам у грошовій та натуральній формі; сприяння всебічному державному захисту

інтелектуального потенціалу суспільства, його ефективному використанню та примноженню; недопущення комерціалізації, забезпечення стабільного фінансування та державної підтримки розвитку духовної сфери, освіти, науки і культури; широка підтримка сім'ї, материнства та дитинства; проведення активної екологічної політики [15, с. 309].

Основним завданням Соціального кодексу має бути правове забезпечення конституційних гарантій шляхом здійснення загальнообов'язкового державного страхування, функціонування мережі державних, комунальних, приватних закладів охорони здоров'я та соціального обслуговування, інших організаційних і фінансових заходів, що здійснюються безпосередньо державою або сприяння здійсненню таких заходів громадянами та іншими недержавними органами.

Прийнятими в Україні нормативними та законодавчими актами визначено, що елементами системи соціального захисту на сучасному етапі є:

- державні гарантії у сфері зайнятості, підготовки та перепідготовки кадрів;

- відшкодування населенню збитків унаслідок одноразового підвищення цін на товари та послуги під час реалізації комплексної реформи підвищення цін;

- проведення індексації грошових доходів населення з урахуванням поточного зростання цін на товари та послуги та запровадження механізму перегляду мінімальної заробітної плати, пенсій, стипендій;

- індексація вкладів населення в Ощадбанках у зв'язку зі зростанням цін та інфляційними процесами;

- захист інтересів споживачів через різноманітні соціально-економічні інновації, пов'язані з переходом від ринку продавця до ринку покупця (стимулювання розвитку споживчого сектору економіки, антимонопольне регулювання, сприяння діяльності товариств споживачів) [32, с. 65].

Сім'я є прикладом унікального поєднання різноманітних, збалансованих характеристик. Саме завдяки здатності до саморегуляції вона є

найбільш гнучким елементом соціальної структури, здатним швидко реагувати на зовнішні та внутрішні впливи. Вона виступає як провідний фактор соціалізації особистості, а також початок подальшого розвитку особистості. Сім'я реагує на будь-які зміни. У ситуації зубожіння малозабезпеченої сім'ї знижується можливість задовольняти потреби її членів; якщо він процвітає, з'являються споживчі тенденції.

Складні життєві обставини - це обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може самостійно подолати (інвалідність, часткова втрата рухової активності внаслідок похилого віку або за станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла чи роботи), насильство, зневага та негативні стосунки в малозабезпеченій сім'ї, бідність, психологічний та психічний розлад, стихійне лихо, катастрофа тощо) [2, с. 1].

До складних життєвих обставин відносяться: погіршення матеріально-побутових умов, поступове зубожіння, втрата роботи, все те, що викликає у людей почуття невпевненості, страх перед майбутнім, все те, що призводить до напруги в малозабезпеченій сім'ї. Тому складними життєвими обставинами можна назвати такі несприятливі для людини події, коли їй особливо важко, і коли вона об'єктивно потребує сторонньої допомоги, у тому числі з боку держави, суспільства, громади, найближчого оточення, щоб впоратися з ними. обставин і відновити його нормальне життя. ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ.

Сім'я з дітьми, яка перебуває у складних життєвих обставинах, - це спільно проживаючі та пов'язані спільним побутом, взаємними правами та обов'язками особи, серед яких є хоча б одна дитина віком до 18 років. Особливістю цієї малозабезпеченої сім'ї є наявність обставин, які об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність, наслідки яких сім'я не може подолати самостійно.

Держава забезпечує соціальну підтримку осіб, які опинилися в складних життєвих обставинах. Надання соціальних послуг особам та сім'ям,

які опинилися у складних життєвих обставинах, регулюється законами України «Про соціальні послуги» (від 19 червня 2003 р. № 966), «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (від 21 червня 2003 р. 2002 р. № 2558), «Про запобігання насильству в малозабезпеченій сім'ї» (від 15.11.2001 р. № 2789) та інші нормативно-правові акти. Відповідно до чинного законодавства України, право на отримання соціальних послуг мають будь-які особи, які перебувають на території України на законних підставах і перебувають у складних життєвих обставинах.

Відповідно до спільного наказу Міністерства України у справах малозабезпечених сім'ї, молоді та спорту, Міністерства праці та соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку взаємодія суб'єктів соціальної роботи з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах», до сімей, які відносяться до таких, що опинилися в складних життєвих обставинах, належать:

- малозабезпечена сім'я з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах і не можуть їх подолати самотійно, у зв'язку з інвалідністю дітей або батьків, вимушеною міграцією, наркоманією чи алкоголізмом одного з малозабезпечених сім'я, перебування в місцях позбавлення волі, ВІЛ-інфекція, насильство в малозабезпеченій сім'ї, бездомність, сирітство, негативні стосунки в малозабезпеченій сім'ї;

- малозабезпечені сім'ї, в яких існує ризик передачі дитини до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

- неповнолітніх одиноких матерів (батьків), які потребують підтримки;

- малозабезпечена сім'я, члени якої перебувають або перебували на державній розписці [20, с. 9].

Показниками для визначення того чи іншого типу сім'ї, яка опинилася у складній життєвій ситуації, є рівень самотійності малозабезпеченої сім'ї у визначенні потреби в соціальних послугах чи допомозі, а також характер спрямованості соціальної роботи на певний результат. Як правило, кризова

сім'я, а точніше сім'я групи ризику, сама обирає службу, з нею проводиться профілактична робота, щоб не допустити виникнення проблеми. Проблемна сім'я не в змозі самостійно визначити необхідну послугу чи допомогу; вимагає втручання соціального працівника; йому надаються захисні послуги з метою вирішення існуючої проблеми (ситуації).

Вислів «Сім'я – найкраще середовище для виховання дитини» насправді є аксіомою для кожного пересічного громадянина. Коли йдеться про сім'ю, яка опинилася у складних життєвих обставинах, панує інша думка: «Краще інтернат, ніж така сім'я». Проте опитування вихованців інтернатів свідчать, що більшість дітей, незважаючи на всі негаразди перебування в біологічній малозабезпеченій сім'ї, мріють і хочуть жити з рідними батьками. Такі переконання значної частини громадян України зумовлені багаторічним досвідом інституціоналізації дітей із проблемних сімей, нерозвинутою системою соціального обслуговування дітей, відсутністю донедавна сімейних форм виховання дітей-сиріт, недосконалим законодавчим та нормативним забезпеченням профілактична робота з сім'ями [20, с.15].

Отже, «складні життєві обставини» можна визначити як перехідний період у житті малозабезпеченої сім'ї, коли відбувається розпад і активна зміна життєвої позиції. Переваги ранньої профілактики складних життєвих обставин дають можливість підготуватися, проаналізувати ситуацію та розробити план подолання та покращення кризи.

Розглянемо окремі складові механізми соціального захисту, спрямовані на забезпечення форм і рівнів економічного забезпечення та гарантій дотримання соціальних прав різних верств населення.

Рівень життя людей, позбавлених можливості брати участь у суспільному виробництві, цілком або значною мірою залежить від держави. До цієї категорії належать: особи непрацездатного віку, серед яких переважають діти в сім'ях, а також у спеціалізованих дитячих закладах; інвалід з дитинства; особи, які досягли віку непрацездатності (пенсіонери, а

також особи, які з різних причин не мають права на пенсійне забезпечення); тимчасово непрацездатні внаслідок хвороби, вагітності та пологів, догляду за дитиною та хворими членами сім'ї.

1.2. Особливості технології соціальної роботи з надання допомоги малозабезпеченим сім'ям

Актуальність пошуку нових підходів до соціально-педагогічної роботи з малозабезпеченими сім'ями пов'язана з необхідністю подолання її кризового стану, впровадження понять прав людини та розвитку, стратегії сталого розвитку суспільства, основної ланки з яких сім'я, необхідність активізації малозабезпечених сімей для подолання їхніх проблем. Розвиток малозабезпеченої сім'ї сьогодні в джерелах не розглядається, хоча він є умовою розвитку суспільства в цілому, і кожної окремої людини зокрема. Тому потрібен орієнтир, який би повернув сім'ю та особистість у русло розвитку малозабезпеченої сім'ї як молодіжної ланки суспільства, який би вказав, що потрібно змінити в суспільстві, малозабезпеченій сім'ї, та особи для розвитку малозабезпеченої сім'ї як цілісності.

Сьогодні такі настанови неприйнятні в суспільстві та втратили вплив на людей. Дослідники відзначають необхідність у всіх діях і рішеннях щодо малозабезпеченої сім'ї фамілістичного імперативу, який полягає в обов'язковості врахування наслідків дії чи бездіяльності для функціонування малозабезпеченої сім'ї; її аспект – відповідальне батьківство; створення систем підтримки малозабезпечених сімей, які стимулюють їхні власні сили, активізують потенціал організаційної та емоційної підтримки сімей, сприяють не лише забезпеченню харчуванням дітей, а й вихованню їх у дусі демократичних інститутів і цінностей; у зміні суспільної свідомості [20, с.27].

Соціально-педагогічна діяльність, що забезпечує шляхом надання послуг малозабезпеченій сім'ї координацію всіх чинників в інтересах розвитку малозабезпеченої сім'ї на основі її прав та прав членів сім'ї. малозабезпечена сім'я, розуміє сім'ю як об'єкт і суб'єкт взаємодії з соціальним

педагогом для вирішення комплексу своїх проблем і, в свою чергу, через розвиток малозабезпеченої сім'ї [15, с. 8].

Дослідниця розробила основи та механізми роботи соціального працівника для малозабезпеченої сім'ї. Він, з одного боку, є представником малозабезпеченої сім'ї на підставі укладеного договору про безоплатне надання послуг та забезпечує захист інтересів малозабезпеченої сім'ї (отримання пільг, послуг, інклюзії), малозабезпечених сімей у багаторівневих соціальних програмах). Крім того, він прагне активізувати педагогічний потенціал малозабезпечених сімей та підвищити відповідальність батьків за виховання дітей [15, с. 6].

Дієздатність малозабезпеченої сім'ї в соціально-педагогічній діяльності забезпечується створенням духовних, організаційних, матеріальних та інших умов, що відповідає визначенню соціальної роботи як діяльності по створенню умов для реалізації прав, свобод, інтересів, задоволення потреб. Уявлення про правоздатність малозабезпеченої сім'ї дозволяє об'єднати в одне ціле різні поняття і суб'єкти соціально-педагогічної діяльності.

Соціальні права малозабезпеченої сім'ї та її членів захищаються в соціально-педагогічній діяльності шляхом: формування здорового способу життя малозабезпеченої сім'ї («Школа педагогіки здоров'я сім'ї»), пропаганда здорового способу життя, виховання щодо санітарія та гігієна в малозабезпеченій сім'ї як профілактика захворювань, повноцінний розвиток дітей, боротьба з дитячою працею); відновлення та корекція сімейних стосунків шляхом батьківського навчання та навчання, консультування, сімейної медіації, педагогічного супроводу розвитку малозабезпечених сімей, заохочення малозабезпечених сімей до взаємодії з соціальним педагогом для вирішення їхніх проблем; профілактика сімейних проблем (інформування, обмін досвідом, включення у стосунки з мікросередовищем); формування індивідуальних орієнтацій з питань репродуктивного здоров'я; реалізація спортивних, репродуктивних та оздоровчих соціальних програм.

Захищати права дітей у малозабезпеченій сім'ї соціальний педагог може шляхом виявлення порушень прав (бесіди, спостереження, аналіз дзвінків на «Лінії довіри»), навчання дітей (тренінги, тематичні заняття, залучення до позашкільної освіти), супровід малозабезпечених сімей (патронат), організація індивідуальної роботи з малозабезпеченими сім'ями спеціалістами комісії та служби у справах дітей, ЦСРД, класними керівниками, сімейними соціальними педагогами та психологами; шляхом інформування дітей про соціальні послуги, їхні права та види допомоги; за рахунок відновлення втрачених зв'язків із розширеною біологічною малозабезпеченою сім'єю; через допомогу в організації дозвілля та предметного спілкування; через виявлення інтересів, нахилів, здібностей дитини та залучення її до позашкільної діяльності з метою розвитку, залучення до соціально значущої діяльності разом з іншими членами малозабезпеченої сім'ї; через забезпечення ізоляції дитини від загроз і негативних ситуацій, включення її в позитивну групу (сім'ю) [30, с.20].

До основних напрямів соціальної роботи з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах, відносяться:

- виявлення таких сімей, їх моніторинг, вивчення їх стану, потреб, специфіки виховання дітей та внутрішньосімейних стосунків, що дозволить визначити тип сім'ї, напрямки допомоги, у тому числі із залученням інших спеціалістів та організації;
- надання правової допомоги: підтримка інтересів малозабезпечених громадян та членів їх сімей, допомога в наданні різноманітних консультаційних послуг, захист прав малозабезпечених громадян тощо;
- направлення, при необхідності, до служби психологічної допомоги;
- організація спільно з профспілковими організаціями та адміністрацією підприємств і організацій, розташованих на цій території, дозвілля та відпочинку дітей із цієї категорії сімей;
- допомога в працевлаштуванні; сприяння створенню клубів, гуртків, центрів тощо з професійної підготовки чи перепідготовки;

- працевлаштування неповнолітніх;
- сприяння створенню асоціацій, спілок, груп взаємодопомоги; надання допомоги в організації спілкування з існуючими групами та окремими особами;
- допомога в організації різноманітних курсів, гуртків та шкіл, у тому числі приватних;
- створення спеціальних фондів.

Основною технологією соціальної роботи з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах, є соціальний супровід таких сімей. Це найкращий спосіб соціальної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, оскільки передбачає тривалу, професійну, всебічну допомогу. Соціальний супровід відповідно до Закону України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» – це робота, спрямована на забезпечення соціального піклування, допомоги та патронажу соціально незахищених категорій дітей та молоді з метою подолання життєвих труднощів, збереження та підвищення їх соціального статусу.

У рамках технології соціального супроводу малозабезпечених сімей виділяють:

- 1) соціальна опіка – представництво працівником соціальної служби інтересів сім'ї (її члена) в органах державної влади та різних установах;
- 2) соціальний патронаж – надання соціальних послуг (переважно за місцем проживання) окремим клієнтам і групам ризику, що полягає в постійному соціальному нагляді, регулярному відвідуванні їх вдома соціальними та іншими працівниками, забезпеченні їх необхідною економічною, соціально-побутовою, лікувально-профілактичною допомогою;
- 3) соціальна допомога сім'ї – передбачає надання соціальних послуг соціальними службами, кризовими центрами, соціальними працівниками відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» [11, с. 369].

Технологія соціального супроводу має багато схожості з відомою в соціальній роботі технікою «кейс-менеджмент», оскільки вона триває

тривалий час і застосовується до конкретної сім'ї. Вибір методів і заходів у процесі соціального супроводу сім'ї має ґрунтуватися на індивідуальному підході з урахуванням усіх істотних обставин функціонування сім'ї.

Соціальний супровід сім'ї, яка потребує допомоги, має наступні етапи:

1) підготовчий (вивчення обстановки, встановлення контакту та знайомство, діагностика, планування);

2) впровадження (безпосереднє надання послуг, втручання);

3) кінцеві (оцінка та припинення, стабілізація, згортання).

Здійснення соціального супроводу неблагополучних сімей має певні особливості:

– потрібна всім типам сімей, але повинна враховувати кризовість сімейної ситуації, екстремальний характер умов життя сім'ї; здійснюється групою спеціалістів;

– соціальний супровід повинен здійснюватися лише з урахуванням результатів вивчення ситуації в сім'ї, ретельної перевірки її обставин, стосунків, виявлення порушень прав дитини та інших членів сім'ї в сім'ї з подальшим їх соціальним опікуванням;

– для допомоги сім'ям, де є ознаки зловживання алкоголем, наркотиками, є підозра на жорстоке поводження з дітьми, крайнє зубожіння, необхідно залучати різних спеціалістів;

– особливої уваги в процесі соціального супроводу потребують сім'ї, де є діти з проявами асоціальної поведінки та схильні до бродяжництва; безвідповідальне батьківство. Неповним сім'ям може знадобитися допомога, щоб компенсувати батьківські функції;

– соціальний супровід повинен включати просвітницьку роботу щодо умов, необхідних для виховання та розвитку дитини, прав та обов'язків членів сім'ї у випадках, коли вони порушуються або не виконуються, навчання та контроль за дотриманням прав та виконанням обов'язків;

– соціальний супровід сім'ї повинен поєднуватися із соціальною реабілітацією окремих членів сім'ї, профілактикою та обслуговуванням сім'ї, але не обмежуватися ними; Це спектр послуг;

– критерієм неефективності супроводу є повторюваність порушень прав членів сім'ї, асоціальна поведінка, правопорушення та девіантна поведінка членів сім'ї. Критерій ефективності – перехід сім'ї від клієнта підтримки до клієнта обслуговування та профілактики;

– необхідно розробити зміст технологій підтримки різних типів неблагополучних сімей на основі виявлення типових сімейних проблем;

– фахівець із соціальної роботи не може вирішити проблему; ^ він може допомогти клієнтам впоратися з нею [11, с. 356].

Отже, соціальний супровід – це цілеспрямована діяльність соціальних працівників щодо створення необхідних умов для оптимального функціонування сім'ї та гармонійного розвитку дитини.

Ще одним важливим напрямком роботи з неблагополучними сім'ями є сімейне консультування, тобто можливість самостійного вирішення подібних проблем у майбутньому. Таке консультування має на меті спільне з консультантом вивчення запиту клієнта щодо зміни рольової взаємодії в його сім'ї та надання можливостей особистісного зростання.

Найчастіше під час сімейного консультування обговорюються труднощі у стосунках між батьками та дітьми, труднощі у спілкуванні, сімейні проблеми, переживання розлучення (прощання) з партнером тощо.

Однією з ключових технологій соціальної роботи з родинами є побудова мереж підтримки. Мережі – це формальні чи неформальні зв'язки людей або організацій, які можуть ділитися ресурсами, обмінюватися навичками, інформацією, знаннями тощо. Вони можуть бути позитивними чи негативними відповідно до того, як впливають на людину. Наприклад, особа, яка вживає наркотики, включена в мережу, яка дозволяє їй знаходити та купувати наркотики, підтримувати стосунки з іншими споживачами наркотиків тощо. Очевидно, це приклад негативної мережі, частина якої існує

нелегально. Але коли наркозалежний вирішує, що лікування і реабілітація необхідні, він повинен знайти і встановити відносини зі складовими елементами іншої системи або мережі, які можуть допомогти йому досягти мети. Це можуть бути родичі чи друзі, соціальні працівники, лікарі, лікарня чи реабілітаційний центр, програма підтримки залежних, група самопомоги тощо.

Таким чином, завдання соціального працівника полягає у створенні та зміцненні позитивних підтримуючих мереж, мобілізації їхніх ресурсів на користь клієнта та виявленні людей чи організацій, які можуть ефективно допомогти клієнту досягти бажаної мети. Також зрозуміло, що клієнти соціальної роботи, більшість з яких належать до бідних, маргіналізованих або проблемних груп, мають обмежені соціальні мережі порівняно, наприклад, з представниками вищих класів, які здатні підтримувати тісні стосунки з друзями чи колегами в інших країнах. міст та інших країн, що часто значно збільшує їх можливості доступу до різноманітних ресурсів, насамперед інформаційних, і створює сприятливі можливості для розвитку чи досягнення бажаних змін.

Виходячи з положень «Кодексу етики спеціаліста із соціальної роботи України» можна визначити наступні норми моральної поведінки соціального працівника з малозабезпеченої сім'ї, яка опинилась у складних життєвих обставинах:

- завжди пам'ятати про інтереси малозабезпеченої сім'ї в цілому та її окремих членів, підтримувати цілісність малозабезпеченої сім'ї;
- захищати права малозабезпечених сімей та їх членів, надавати необхідну підтримку та допомогу, сприяти розвитку малозабезпечених сімей та їх стабілізації;
- спонукати сім'ю до самостійних і спільних рішень;
- сприяти підвищенню добробуту малозабезпеченої сім'ї, запобігати нерівності, дискримінації, негуманним діям у та проти малозабезпеченої сім'ї, боротися з ними, виступаючи захисником малозабезпеченої сім'ї;

- пам'ятати про максимальний соціальний результат у праці, справедливий розподіл благ і витрат при збереженні пріоритету інтересів дитини в складних ситуаціях;

- заохочувати сім'ю та її членів до самовизначення (а не бути «спонсором» для неї), активізувати та стимулювати її потенціал;

- зберігати професійні межі при виявленні почуттів та емоцій, виявляти емпатію при вирішенні проблем малозабезпеченої сім'ї [20, с. 21].

Соціальний працівник повинен володіти особистими рисами, які б викликали довіру та впевненість малозабезпеченої сім'ї, її розкряпаність та ефективну здатність до більш плідної співпраці, наприклад:

- бути доброзичливим, уважним у роботі, вміти слухати, доносити інформацію, впливати на сім'ю в цілому та її окремих членів;

- враховувати структуру малозабезпеченої сім'ї, розподіл влади, статеві, вікові та індивідуальні особливості членів малозабезпеченої сім'ї, будувати стосунки з малозабезпеченою сім'єю на основі діалогу;

- дотримуватись ідей рівності в роботі з малозабезпеченими сім'ями та відстоювати рівноправність жінок і чоловіків у малозабезпечених сім'ях;

- не обманювати, бути чесним, ставити службовий обов'язок понад усе, бути відданим своїй професії, бути взірцем моральної поведінки, носієм високих моральних якостей, виявляти довіру до малозабезпеченої сім'ї, але враховувати всі позиції, погляди, думки

- вміти протистояти впливу, залишатися об'єктивним, діяти в межах своєї компетенції, не давати обіцянок від імені інших працівників;

- нести персональну відповідальність за свої дії;

- інформувати сім'ю про цілі, зміст, методи, засоби, результати своїх досліджень, проводити їх за згодою малозабезпеченої сім'ї;

- не стягувати плату за дії, які є функціональними обов'язками;

- нагадати малозабезпеченій сім'ї про її можливості, потенціал, а не про недоліки; робота з орієнтацією на позитив у малозабезпечених сім'ях та осіб;

- схвалювати і застерігати, якомога менше осуджувати і критикувати, переконувати, а не забороняти;

- активно співпрацювати з іншими особами та організаціями, від яких залежить добробут малозабезпеченої сім'ї [20, с. 22].

Отже, відповідно до вищевикладеного, соціальна робота з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах, базується на принципах:

- конфіденційність;
- індивідуальний підхід до кожної малозабезпеченої сім'ї та кожного члена малозабезпеченої сім'ї з урахуванням його потреб та особливостей;
- важливість відновлення та розвитку родинних зв'язків;
- систематичні, комплексні, безоплатні соціальні послуги;
- постійне підвищення професійної компетентності соціальних працівників.

Найпоширенішими технологіями є: соціальний супровід сімей (кейс-менеджмент), консультативна робота, формування мереж підтримки сімей.

Надання соціальних послуг особам та сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах, регулюється законами України «Про соціальні послуги» (від 19.06.2003 р. № 966-IV), «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» (від 21 червня 2001 р.). № 2558-III «Про запобігання насильству в малозабезпеченій сім'ї» (від 15.11.2001 р. № 2789-III), інші нормативні документи.

Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» соціальні послуги – це комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на певні соціальні верстви населення чи осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги, з метою покращення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя.

У літературі з проблем соціальної роботи існує декілька визначень соціальних послуг. Вони розглядаються як комплекс дій держави, відповідних громадських і приватних організацій, спрямованих на створення і

поліпшення умов життя особистості, розширення можливостей її самореалізації; реалізація особистих, політичних, соціальних і культурних прав, як специфічний, порівняльний продукт роботи соціальних служб, показник втручання та допомоги; як сукупність дій і пропозицій державних і неурядових організацій, які можуть бути використані окремими особами чи соціальними групами з метою задоволення особистих потреб, вирішення проблем чи подолання складних життєвих обставин [21, с. 26, 141].

Надаючи соціальні послуги сім'ям, які опинилися в складних життєвих обставинах, дії соціального працівника спрямовані на запобігання виникненню таких обставин та створення умов для самостійного вирішення життєвих проблем, що виникають.

У процесі проведення соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах, центри соціальних служб для малозабезпечених сімей, дітей та молоді забезпечують:

- соціально-економічні послуги: задоволення матеріальних інтересів і потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, що реалізуються у формі надання натуральної чи грошової допомоги, а також допомоги у вигляді одноразової компенсації; сприяння залученню додаткових ресурсів для забезпечення потреб малозабезпечених сімей на лікування та оздоровлення; інформування клієнта з питань працевлаштування та сприяння цьому, навчання; допомога в пошуку житла; придбання засобів заробітку; допомога в оформленні та своєчасному отриманні батьками державних виплат на утримання дітей; вирішення житлових питань, працевлаштування усиновлених дітей, вихованців після досягнення ними повноліття або закінчення навчання; посередництво в наданні гуманітарної допомоги з інших джерел, залучення релігійних організацій до допомоги малозабезпеченим сім'ям [20, с. 25];

- юридичні (юридичні) послуги: консультації з питань застосування чинного законодавства та нормативно-правових актів; представництво та захист прав і законних інтересів малозабезпечених сімей та дітей, які в них

виховуються, в органах державної влади та громадських організаціях; допомога в оформленні документів, необхідних для вирішення проблем клієнтів; здійснення правової освіти батьків та дітей, які виховуються в цих сім'ях; співпраця з різними установами та спеціалістами щодо надання професійної правової допомоги;

- соціально-педагогічні послуги: виявлення та сприяння розвитку різноманітних інтересів і потреб людей, які опинилися у складних життєвих обставинах, організація індивідуального навчального, виховного, колекційного процесів, дозвілля, залучення до роботи різних установ; забезпечення доступності відповідних освітніх послуг для дітей з вадами психофізичного розвитку шляхом індивідуального навчання; виховна робота щодо всебічного і гармонійного розвитку дитини; особливості розвитку малозабезпечених сімей та родинних стосунків; навчання батьків ефективним методам виховання без покарань, мобілізація власних ресурсів малозабезпеченої сім'ї для вирішення проблем у майбутньому; допомога батькам у здійсненні статевого та гендерного виховання; допомога у вирішенні конфліктних ситуацій у сімейному вихованні; моніторинг захисту дітей від жорстокого поводження та насильства; педагогічна консультація з питань вирішення педагогічних проблем малозабезпечених сімей та їх членів; запрошення дітей та їх батьків на розважальні заходи; влаштування дитини в дитячий садок; влаштування дитини в гурток (гурток, секція, додаткове навчання);

- психологічні послуги: надання консультацій з питань психічного здоров'я та покращення стосунків із оточенням, використання психодіагностики, спрямованої на виявлення соціально-психологічних особливостей особистості, з метою її психологічної корекції або психологічної реабілітації; допомога в адаптації дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, до нової малозабезпеченої сім'ї, а малозабезпеченої сім'ї - дитині, у створенні відповідного психологічного клімату, який характеризується повагою, любов'ю, турботою, емоційним

з'єднання; сприяння запобіганню непорозумінь і конфліктів між членами малозабезпечених сімей; сприяння розвитку у дитини почуття власної гідності, адекватної самооцінки, самосвідомості, самостійності, громадянської позиції; надання методичних консультацій [20, с.26];

- соціально-медичні послуги: консультації щодо запобігання виникненню та розвитку можливих органічних розладів особистості, збереження, підтримки та охорони здоров'я, проведення профілактичних заходів, надання необхідної інформації, рекомендацій щодо здорового способу життя, допомога в проходженні обов'язкових медичних оглядів для членів малозабезпечених сімей та, у разі потреби, забезпечення виконання призначень лікаря, сприяння у вирішенні питань, пов'язаних із оздоровленням дітей; допомога при необхідності в госпіталізації клієнтів до медичних закладів;

- інформаційні послуги: інформування про ресурси суспільства та сприяння їх використанню на благо дитини (про дитячі навчальні заклади, гуртки, спортивні школи та заходи), надання довідкової інформації, необхідної для вирішення складної життєвої ситуації, надання інформації про послуги, які можна отримати в службах, графіках роботи соціальних установ, закладів освіти, охорони здоров'я, центрів зайнятості, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; розповсюдження буклетів, листівок, пам'ятників, соціальних плакатів.

Дещо іншу класифікацію соціальних послуг пропонує визнаний вчений у галузі соціальної педагогіки О. В. Беспалько, який стверджує, що соціально-педагогічна робота в територіальній громаді забезпечується шляхом надання педагогічної, психологічної, оздоровчої, правової, інформаційної та довідкової допомоги. соціальні послуги [17, С. 144].

При цьому одним із найпоширеніших видів послуг є педагогічні. Як вид цих послуг виділяють освітні та розвиваючі послуги. Освітні послуги можуть надаватись у формі індивідуальних та групових занять, навчальних курсів, семінарів, соціально-психологічних тренінгів, навчальних бесід.

Прикладом розвиваючих послуг є участь членів сім'ї в культурних заходах, ігротеках тощо.

В організації соціального захисту сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, велика частка припадає на психологічні послуги, спрямовані на формування у клієнта впевненості та мотивації до подолання складних ситуацій, розвиток навичок самовдосконалення, зміну уявлення людини про безнадійність життя. його положення, відновлення психологічних сил організму Згідно з класифікацією О. В. Беспалько, як різновид цих послуг можна виділити діагностичні та корекційні послуги. Психологічні послуги можуть надаватися у формі консультацій, психологічної діагностики, психологічних тренінгів, психокорекційних занять, груп самопомоги, дистанційного консультування через «Телефон довіри» тощо.

Юридичні послуги – надання консультацій з питань чинного законодавства; допомога в оформленні необхідних документів; юридичні послуги неповнолітнім; здійснення правових процедур при влаштуванні дитини в прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу.

Приклади медичних та оздоровчих послуг включають консультації спеціалістів; оздоровчі програми для всієї малозабезпеченої сім'ї або її членів; оздоровлення дітей у санаторіях, пансіонатах, таборах відпочинку тощо. Проте переважна більшість оздоровчих послуг надається в навчальних закладах, спортивних клубах, центрах, басейнах, клубах культури. Надання медичних послуг здійснюється в реабілітаційних центрах, медичних установах, спеціалізованих медичних центрах.

Інформаційно-довідкові послуги можуть надаватися у формі індивідуальних або групових консультацій; дистанційна консультація по телефону; безкоштовне надання рекламно-інформаційної продукції (буклетів, листівок, брошур, журналів), розміщення інформації в мережі Інтернет тощо. На сьогодні активізується робота ресурсних центрів, які створюються за сприяння громадських організацій та соціальних служб для

малозабезпечених сімей. , дітей та молоді, є досить ефективним щодо надання інформаційно-довідкових послуг. Вони містять різноманітні публікації, відео, інформацію на електронних носіях, що дозволяє задовольнити різноманітні потреби користувачів.

Отже, надання різноманітних послуг сім'ям покращує життєдіяльність малозабезпечених сімей, їх розвиток та функціонування в суспільстві.

1.3 Юридичні гарантії соціального захисту малозабезпечених осіб в Україні

Під правовими гарантіями в правознавстві розуміють встановлені державою правові норми, спрямовані на забезпечення прав людини, а також практичну діяльність із застосування цих норм та правозастосовчі акти відповідних органів [28, с. 7-8]; правові засоби і способи, за допомогою яких реалізуються, охороняються, захищаються права і свободи громадян, усуваються порушення прав і свобод, відновлюються порушені права [7, с. 28-29]. Вони знаходять своє відображення в правових актах, які приймаються державними органами і являють собою сукупність умов і спеціальних правових способів і засобів, що визначають умови і порядок здійснення безперечної здійснення прав і свобод особи, а також їх охорони, захисту та відновлення у разі порушення [9, с. 137]. Отже гарантії – це законодавче встановлення умов, за яких стає можливою реалізація прав і свобод. Такі умови можуть існувати в різних суспільних сферах – технічній, організаційній, правовій тощо [18, с. 13].

Поряд із терміном гарантії в юридичній літературі вживають інше, але з ідентичним змістом поняття «правовий механізм забезпечення прав» [9, с. одинадцять].

Вчені по-різному обґрунтовують їх види. Зокрема, вони називаються:

1) нормативно-правові акти (закони, підзаконні та інші нормативно-правові акти, що містять норми про права і свободи людини); організаційно-правова діяльність суб'єктів права; спеціальні гарантуючі методи впливу на

суспільні відносини (правотворчий, правореалізаційний і контрольно-наглядовий процеси, спрямовані на забезпечення прав і свобод людини) [39, с. 135];

2) стан законодавства, його стабільність і відповідність розвитку відносин у суспільстві, рівень правових технологій; стан діяльності щодо запобігання та припинення правопорушень, зокрема заходів юридичної відповідальності; доступність та якість правосуддя; ефективність контролю за виконанням нормативно-правових актів [8, с. 195];

3) обов'язки як система норм і приписів, дотримання яких є загальнообов'язковим, гарантує особі певні блага та юридична відповідальність як правові обмеження благ особи, яка вчинила правопорушення, що забезпечується державою [8, с. 63];

4) нормативно-правові, організаційні, правові, процесуальні та процесуальні гарантії права на соціальний захист [268, с. 55]. Розмежування понять «гарантії безпеки» та «захисту» у трудовому праві запропоновано В.М. Андреев [7, с. 162-163].

Узагальнюючи наведені наукові визначення та види, розглянемо правові гарантії соціального захисту малозабезпечених громадян як систему нормативно встановлених правових умов і порядку здійснення соціального захисту, охорони та захисту прав громадян у цій сфері.

Гарантії реалізації – це система правових норм, що встановлюють право відповідних суб'єктів на соціальний захист; визначати стандарти та нормативи; містити перелік зобов'язаних суб'єктів у державній сфері та передбачати можливість їх створення в недержавній сфері; окреслити порядок реалізації малозабезпеченою особою права на соціальний захист.

Спробуємо розібрати їх систему докладніше. Юридичне визнання права малозабезпечених громадян на соціальний захист відбувається як на міжнародному, так і на національному рівнях. Основними міжнародними актами в цій сфері є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [8], Європейська соціальна хартія [56], Європейський кодекс

соціального забезпечення [57], Конвенція про мінімальні стандарти соціального забезпечення. Безпека № 102 [51], Європейська конвенція про соціальне забезпечення [55]. Угода про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншого, встановлює зобов'язання співробітництва між сторонами для досягнення цілей, визначених Угодою, зокрема: зміцнення рівень соціального захисту та модернізація систем соціального захисту, зокрема щодо якості, доступності та фінансової стабільності, а також зменшення бідності та зміцнення соціальної єдності [23].

Зміст міжнародних стандартів соціального захисту ґрунтовно досліджено в наукових працях М. М. Шумило [40, с. 243-249] та В. Л. Костюк [34, с. 68-73]. І. А. Андрієнко стверджує, що міжнародними стандартами соціального захисту малозабезпечених є: 1) універсальність (надання допомоги всім особам, яким загрожує бідність); 2) забезпечення заходів соціального захисту малозабезпечених громадян із відповідним життєвим рівнем, у тому числі харчуванням, одягом, житлом; 3) обов'язок держави виділяти для цього ресурси; 4) допомога малозабезпеченим може передбачати різні форми допомоги, а тривалість їх виплати не може бути меншою за час впливу соціального ризику [5, с. 6].

Закріплення в ст. 46 Конституції України право людини на соціальний захист держава визначила мінімальні межі такого захисту – гарантію життєвого рівня, не нижчого від прожиткового мінімуму, встановленого законом [32].

ст. 48 проголошує право кожного на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, включаючи достатнє харчування, одяг і житло. Конституційні положення про право людини на соціальний захист та його межі деталізуються в інших законах і підзаконних актах. Сукупність таких актів в Україні не уніфікована; зрештою, системою їх назвати не можна, оскільки немає чіткого горизонтального і вертикального взаємозв'язку як елементів

цілісної єдності. Відзначаємо несистемність та неузгодженість законодавчих положень у сфері соціального захисту малозабезпечених громадян щодо єдиного розуміння малозабезпеченої особи та її видів. Це негативно впливає на формування універсальної та комплексної системи соціального захисту. Основним нормативно-правовим актом у цій сфері вважається Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [17, с. 9].

Проте соціальний захист малозабезпечених громадян передбачено й іншими Законами України: «Про житловий фонд соціального призначення» [184],

«Про соціальні послуги» [2, с. 59], «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитку» [18, с. 6], «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [18, с. 5], «Про основи соціального захисту безпритульних та безпритульних дітей» [20, с. 7] тощо. Деякі види соціального захисту визначаються нормативно-правовими актами, що регулюють інший вид відносин. Так, порядок надання податкових пільг передбачено ст. 169 Податкового кодексу України [12, с. 7].

Правозастосування ускладнюється значною кількістю підзаконних актів, які супроводжують кожен закон (підзаконні акти аналізуються за кожним видом соціального захисту в підрозділах 2.1, 2.2, 3.1-3.3). Соціальні субсидії, які в сучасних умовах набули поширення як захід соціального захисту осіб, які не мають можливості самостійно оплачувати житлово-комунальні послуги, досі не врегульовані нормативно-правовим актом вищої влади. Положення про порядок призначення і надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива (1995 р.) [22, с. 91] змінювався 56 разів [74], є складним за змістом і відсилає до значної кількості інших підзаконних актів.

На безсистемність і спорадичність законодавства у сфері соціального захисту, кризи джерел соціального законодавства – його інфляцію звертає

увагу Н.М. Шумило [33, с. 292]. Шляхи вдосконалення соціального законодавства неодноразово обґрунтовувалися в наукових працях інших учених: 1) необхідність кодифікації (С.М. Прилипко [16, с. 9], А.М. Ярошенко [35, с. 52-54]); 2) доцільність інкорпорації як передумови кодифікації (А.В. Тищенко [318, с. 67]); 3) зміст і структура Соціального кодексу (С.М. Сінчук [27, с. 261-264]); 4) необхідність консолідації законодавства про соціальні послуги (А.А. Гірник [41, с. 155-164]), 5) доцільність прийняття Закону України, який передбачає загальні основи реалізації права на державну допомогу для малозабезпечених (І. С. Андрієнко [5], с. 12).

Сучасні тенденції розвитку соціального захисту малозабезпечених громадян виводять його за рамки лише пільг та державної підтримки. Із зростанням значення політики соціального захисту малозабезпечених (ціль № 1 Цілей сталого розвитку ООН на 2016-2030 рр.) [33, с. 3] у світі та з метою вирішення проблеми якісного законодавчого врегулювання відносин соціальної політики подолання бідності в Україні на основі Стратегії подолання бідності [30, с. 60] виникає об'єктивна потреба у створенні багатопланової цілісної системи соціального захисту малозабезпечених громадян та здійсненні єдиного правового регулювання відносин такого типу.

Ми погоджуємося з висновками науковців про те, що реальна кодифікація соціального законодавства в Україні є ще передчасною у зв'язку з наявністю державної концепції розвитку державного та недержавного страхування та бюджетних соціальних програм. Проте розробка єдиного комплексного Закону України «Про соціальний захист малозабезпечених громадян» видається своєчасною та необхідною. Зазначеним Законом України будуть визначені види такого захисту (соціальні виплати, соціальні послуги, соціальне житло, соціальні субсидії тощо), правові умови та підстави їх надання; об'єднає всі норми, що регулюють відносини соціального захисту населення у разі виникнення соціального ризику бідності, відповідно до вимог законодавчої технології, і, пріоритетно, буде

зручним у правозастосуванні за змістом і формою як для пересічних громадян, так і для уповноважених суб'єктів. .

У системі гарантій реалізації малозабезпеченими особами права на соціальний захист важливе значення мають законодавчо встановлені державні соціальні стандарти. Основним нормативно-правовим актом, який визначає основні засади формування політики державних соціальних стандартів на основі положень (ст. 48) Конституції України, є Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [17, с. 97].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [27, с. 90], державні соціальні стандарти – це встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми та нормативи або їх комплекс, на основі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям є державною соціальною гарантією, яка встановлюється законом і забезпечує рівень життя особи не нижчий від прожиткового мінімуму (пункт 3 статті 1 [17]). Аналізуючи цей Закон України, виділяємо дві групи державних соціальних стандартів у системі соціального захисту малозабезпечених громадян: 1) визначають рівень життя громадян, який є критерієм визначення соціальної потреби особи/ сім'ї на соціальний захист від держави; 2) визначення розміру матеріального забезпечення у разі виникнення соціального ризику.

Ці нормативи затверджуються на законодавчому рівні переважно для кожного виду соціального захисту, який гарантується державою. Узагальнивши положення Законів України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» та «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», приходимо до висновку, що прожитковий мінімум як величина вартості, достатня для забезпечення нормального функціонування організму людини, що зберігає її здоров'я, набір продуктів харчування, а також мінімальний набір непродовольчих товарів і мінімальний набір послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і

культурних потреб особи (п. 4 ч. 1 ст. 1.) [20, с. 89], водночас це стандарт, який визначає соціальну потребу особи та є основою гарантованого забезпечення.

Він є критерієм для встановлення статусу малозабезпеченої особи/сім'ї, а також визначення обсягу соціального захисту (наприклад, державна соціальна допомога, соціальні виплати тощо).

У контексті соціального захисту, зокрема малозабезпечених громадян, актуальним є питання гарантування особі доходу на рівні прожиткового мінімуму лише із соціальними виплатами в рамках державної системи їх соціального захисту або з поєднанням соціальних виплат, чи інших видів соціального захисту в різних організаційно-правових формах, у тому числі муніципальних, недержавних тощо. Актуальним це питання є і по відношенню до інших видів соціального захисту, який здійснюється поза рамками державних або субсидійних соціальних програм (додаткові субсидії). на житлово-комунальні послуги, соціальні виплати, соціальні послуги тощо в межах окремих адміністративно-територіальних одиниць). Необхідність аналізу визначається практичною ситуацією [30, с. 90].

Благодійний фонд «Крокуємо з турботою» надав допомогу людині у вигляді вживаних речей (для дітей, дорослих). За даними місцевого управління соцзахисту за результатами автоматизованої звірки

Державна фіскальна служба України переплатила кошти державної соціальної допомоги малозабезпеченій сім'ї за рахунок допомоги від благодійного фонду. Припинено державну допомогу та видано наказ про повернення надміру виплачених коштів, а також витребувано пояснення від фонду щодо надання благодійної допомоги цій жінці. У таких діях ми бачимо спроби держави частково перекласти тягар допомоги малозабезпеченим верствам населення на благодійні організації. Благодійна допомога не може замінити державну допомогу і є додатковим заходом допомоги малозабезпеченим громадянам. Тому вважаємо припинення надання державної допомоги з цих підстав неправомірним.

Повертаючись до питання про державні соціальні стандарти, вважаємо, що соціальний захист у рамках муніципальних і недержавних організаційно-правових форм слід розглядати як додатковий, що забезпечується поза державними соціальними стандартами.

Перш за все, функціональне призначення нормативів, передбачених Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», впливає з назви нормативного акта найвищої юридичної сили. Крім того, метою встановлення державних соціальних стандартів і нормативів є визначення (ст. 2): механізму реалізації соціальних прав і державних соціальних гарантій, передбачених Конституцією України; пріоритети державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсах для їх реалізації; обсяг видатків Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, соціальних фондів соціального захисту і забезпечення населення та утримання соціальної сфери[47]. Отже, недержавні програми соціального захисту розробляються та діють поза державними соціальними стандартами або поза ними.

У ст. 19 цього Закону України передбачено порядок визначення та застосування державних соціальних гарантій при реалізації державної соціально-економічної політики. Органи місцевого самоврядування при розробленні та реалізації місцевих соціально-економічних програм можуть надавати додаткові соціальні гарантії за рахунок коштів місцевих бюджетів (ч. 3 ст. 19). Зі змісту норм Закону України, які ми аналізуємо, робимо висновок, що благодійні організації чи волонтери не визначені як суб'єкти, зобов'язані здійснювати види соціального захисту в межах та забезпечувати державні соціальні стандарти. І нарешті, згідно зі ст. 16 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» саме держава гарантує забезпечення основних потреб громадян на рівні державних соціальних стандартів і нормативів, встановлених законом.

Підсумовуючи, робимо висновок, що державні соціальні стандарти, спрямовані на реалізацію конституційних засад у сфері соціального захисту громадян в Україні та передбачені Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», є обов'язковим для забезпечення виключно їх в рамках національних організаційно-правових форм такого захисту. Муніципальні та недержавні організаційно-правові форми соціального захисту є виключно додатковими до державних, базуються на власних соціальних стандартах і передбачають забезпечення соціальних стандартів понад законодавчо визначені державні.

Реалізація права на соціальний захист відбувається через дії зобов'язаних суб'єктів, тому однією з його гарантій є законодавче визначення порядку реалізації. Перш за все, слід зазначити, що відповідний порядок має свої особливості, залежно від виду соціального захисту, за яким звертається малозабезпечена особа. Особливості реалізації такою особою права на соціальний захист можна відобразити через три послідовні етапи: звернення за соціальним захистом; порядок встановлення факту соціальної потреби особи, відповідності її потребі виду соціального захисту, його обсягу; прийняття рішення (про надання або відмову в наданні) уповноваженим суб'єктом.

Аналіз законодавства у сфері соціального захисту малозабезпечених громадян дозволяє зробити висновок, що уповноваженими суб'єктами є: органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Наприклад: 1) облік бездомних осіб за місцем проживання або перебування здійснюють відповідні установи для бездомних осіб - центри обліку, створені органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади (ст. 7 Закону України «Про Основи соціального захисту бездомних та безпритульних дітей» [20, с. 7]); 2) рішення про надання/відмову в наданні соціальних послуг за бюджетні кошти приймає структурний підрозділ з питань соціального захисту населення уповноваженого органи системи надання соціальних послуг (ст. 21 Закону України «Про соціальні послуги»)

[21, ст.59], призначення та виплату державної соціальної допомоги здійснюють структурні підрозділи з питань соціального захисту населення населення районних, районних у містах та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад за місцем проживання уповноваженого представника сім'ї (ст. 4 Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [29, ст.

Форма заяви малозабезпечених осіб для отримання всіх видів соціальної допомоги, компенсацій та пільг визначена наказом Міністерства соціальної політики України № 441 [19, с. 27]. Разом із заявою про призначення соціального захисту особа, яка звертається до уповноваженого органу, повинна додати пакет документів, що підтверджують її право на отримання конкретної соціальної допомоги. Це довідка про склад сім'ї та декларація (довідка) про доходи, форми яких передбачені законодавством [19, с. 96].

Слід зазначити, що, незважаючи на спроби держави оновити порядок призначення та забезпечення соціального захисту малозабезпечених громадян на більш сучасний, цивілізований рівень, залишається багато проблемних питань. І продовжується бюрократична система документообігу між суб'єктами призначення соціального захисту та суб'єктами, які звертаються за цим захистом. Так, пунктом 48 постанови Кабінету Міністрів України «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» передбачено, що в 2017 році в 2018 році учасникам адміністративної кампанії передбачено, що субсидії на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива не надаються. що під час прийому документів для призначення житлової субсидії забороняється вимагати від громадян документи, подання яких не передбачено цим Положенням [22, с. 61]. Водночас пунктом 49 цього ж акта

встановлено можливість для розгляду питань, що належать до компетенції комісії, у випадках, передбачених цим Регламентом, структурного підрозділу з питань соціального захисту населення запрошувати громадянина для подання додаткової документи, не передбачені цим Положенням [22, с. 51].

Пунктом 4 Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям передбачено обов'язок органу соціального захисту населення з використанням інформаційних систем самостійно перевіряти інформацію про неотримання особою допомоги на місці її реєстрації, якщо мова йде про призначення такої допомоги за місцем фактичного проживання [14, с. 87]. Проте органи соціального захисту населення продовжують вимагати від заявників самостійно надавати довідку про неотримання такої допомоги за місцем реєстрації.

У 2019 році в Україні з'явився новий уповноважений суб'єкт ДСНС України [12, с. 9]. Ми критично ставимося до створення цього органу, зважаючи на те, що його основним завданням є реалізація державної політики у сфері соціального захисту та захисту прав дітей, здійснення державного контролю у сфері надання соціальної підтримки (п. 3). Вважаємо, що запровадження в Україні Єдиного реєстру малозабезпечених громадян сприяло б консолідації інформації про отримувачів усіх видів соціального захисту в єдиному електронному реєстрі, який можна перевіряти в поєднанні з іншими реєстрами в Україні (нерухомість), транспортні засоби тощо). Цей моніторинг може проводити Міністерство соціальної політики України з реєстрів.

Нормативною гарантією дієвого механізму соціального захисту малозабезпечених громадян та використання законодавства пересічними громадянами могла б стати законодавча уніфікація та систематизація обов'язків зобов'язаних у цій сфері та їх закріплення в єдиному нормативно-правовому акті. Цьому сприяло б прийняття Закону України «Про соціальний захист малозабезпечених громадян», у якому міг би бути розділ «Суб'єкти соціального захисту малозабезпечених громадян та їх повноваження».

Важливим елементом у системі правових гарантій соціального захисту є наявність превентивного засобу захисту – законодавчо встановленої юридичної відповідальності за порушення прав малозабезпечених громадян. Під юридичною відповідальністю розуміється охоронне явище, що полягає у передбаченому законом виді та ступені державно-владного (вимушеного) терпіння особи до позбавлення особистісного, організаційного та майнового характеру за вчинене правопорушення [28, с. 66]. Передбачуваність відповідальності є засобом запобігання протиправній поведінці зобов'язаних суб'єктів.

Серед очевидних недоліків адміністративного порядку захисту права на соціальний захист можна виділити: 1) порядок адміністративного оскарження визначається різними нормативно-правовими актами, що регулюють надання соціального захисту того чи іншого виду; 2) норми, що встановлюють правила оскарження порушеного права, мають матеріальний характер. Отже, соціальне законодавство обмежено регулює порядок вирішення спорів, що виникають з приводу призначення, виплати допомоги чи надання послуг [21, с. 85-86].

Отже, адміністративна форма захисту прав малозабезпечених громадян може бути реалізована лише тоді, коли заклад соціального захисту створюється органом державної влади або місцевого самоврядування та фінансується за рахунок бюджетних коштів. Якщо відповідна установа є юридичною особою приватного права, то адміністративна форма захисту не є ефективною.

Висновки до першого розділу.

Отже, соціальна робота з малозабезпеченою сім'єю як система, інститут, група, колектив, є самостійною системою і водночас підсистемою соціальної політики, соціальної роботи з малозабезпеченою сім'єю, її сутністю є правозахисна діяльність. , що дає змогу забезпечити розвиток комплексу проблем малозабезпеченої сім'ї, а не лише допомогти малозабезпеченим сім'ям виховувати дітей. Розширення розуміння сутності соціально-педагогічної діяльності впливає із соціального виховання в контексті соціалізації, гармонізації умов і факторів, закінчуючи створенням соціальних умов для забезпечення прав особистості в малозабезпеченій сім'ї та суспільстві, а також дохід сімей у суспільстві. Перспективами подальших досліджень є виявлення шляхів реалізації підходу в різних установах-суб'єктах соціально-педагогічної роботи з малозабезпеченими сім'ями.

Отже, соціальні працівники, допомагаючи сім'ям, які опинилися у складній життєвій ситуації, спираються у своїй роботі на певні соціальні технології, які являють собою сукупність методів, прийомів і засобів діяльності соціального працівника в конкретній ситуації.

Разом із пенсійним забезпеченням та складовими соціальної допомоги непрацездатним та малозабезпеченим громадянам:

- надання грошової допомоги та пільг сім'ям, які виховують дітей;
- надання натуральної допомоги малозабезпеченим громадянам (забезпечення безкоштовними обідами, безкоштовним проїздом, одягом, пальним, оплата житла тощо);
- обслуговування пенсіонерів, інвалідів, одиноких непрацездатних громадян в будинках-інтернатах, територіальних центрах соціального обслуговування, а також у відділеннях соціальної допомоги вдома.

РОЗДІЛ II. СУЧАСНІ НАПРЯМКИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМИ СІМ'ЯМИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

2.1. Основні функції та напрямки діяльності центрів соціального захисту населення в Україні

Управління праці та соціального захисту населення (далі – управління) утворюється головою райдержадміністрації, є структурним підрозділом райдержадміністрації та в межах району забезпечує виконання завдань райдержадміністрації, призначені для нього.

Відділ підпорядковується голові райдержадміністрації, а також підзвітний та підконтрольний Департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації. Управління у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Мінсоцполітики, наказами голови райдержадміністрації, а також Положення про управління праці та соціального захисту населення.

Основним завданням відділу є забезпечення реалізації державної соціальної політики в районі у сфері соціального захисту населення, в тому числі:

1) забезпечення реалізації державної політики у сфері соціально-трудових відносин, оплати та належних умов праці, соціальної та професійної адаптації військовослужбовців, звільнених у запас або у відставку, а також підлягають звільненню із Збройних Сил України та інших військових формацій; організація ефективної взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з профспілками та їх об'єднаннями, організаціями роботодавців та їх об'єднаннями;

2) забезпечення реалізації державної політики з питань соціального захисту населення, підтримки сім'ї, забезпечення рівних прав чоловіків і жінок, протидії торгівлі людьми, виконання програм і здійснення заходів у цій сфері;

3) призначення та виплата соціальної допомоги, компенсацій та інших соціальних виплат, встановлених законодавством України, надання субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива;

4) організація соціального обслуговування населення, проведення соціальної роботи та надання соціальних послуг, у тому числі соціального супроводу сімей/осіб, шляхом розвитку спеціалізованих закладів, установ і служб та залучення недержавних організацій, що надають соціальні послуги;

5) забезпечення соціальної інтеграції людей з інвалідністю, сприяння створенню умов для безперешкодного доступу інвалідів до об'єктів соціальної інфраструктури;

6) здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства при призначенні (перерахунку) та виплаті пенсій органами Пенсійного фонду України; проведення роз'яснювальної роботи;

7) розроблення та організація реалізації комплексних програм і заходів щодо забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків і жінок, протидії торгівлі людьми [49].

Основні функції управління

- Організовує роботу щодо вирішення питань соціального захисту соціально незахищених громадян, надання пільг ветеранам війни та праці та інвалідам, координує відповідну діяльність відділів та інших структурних підрозділів.

- Видає посвідчення ветерана війни, «Ветерана праці» та інші посвідчення.

- Готує пропозиції до районного центру зайнятості щодо встановлення нормативів робочих місць, призначених для працевлаштування інвалідів. Спільно з відповідними державними органами та громадськими організаціями сприяє працевлаштуванню інвалідів і створенню виробництв, цехів і ділянок, призначених для використання їх праці, професійній підготовці та перепідготовці інвалідів і можливості використання їх на

виробництві в згідно з трудовими рекомендаціями медико-соціальної експертної комісії направляє інвалідів на навчання до навчальних закладів сфери соціального захисту населення.

Забезпечує діяльність комісій з розгляду питань:

- пов'язані з наданням статусу учасника війни;

- з питань альтернативної (невійськової) служби;

- про призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим верствам населення;

- субсидії на оплату житлово-комунальних послуг;

- надання матеріальної допомоги малозабезпеченим верствам населення.

Аналізує стан надання встановлених законодавством пільг соціально незахищеним верствам населення, виконання комплексних програм, заходів соціальної підтримки малозабезпечених верств населення, вносить на розгляд голови райдержадміністрації питання соціального захисту малозахищених верств населення.

Надає адресну грошову допомогу малозабезпеченим громадянам, а також сім'ям з дітьми; соціальна допомога; здійснює в установленому порядку компенсаційні виплати малозабезпеченим громадянам та особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Забезпечує цільове використання бюджетних асигнувань, передбачених на соціальний захист населення.

Аналізує ситуацію в соціально-трудовій сфері на відповідній території, стан справ з укладенням колективних договорів на підприємствах, в установах та організаціях; сприяє організації переговорного процесу між сторонами соціального партнерства, надає їм організаційно-методичну допомогу; забезпечує в межах своїх повноважень дотримання законодавства з питань колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин, вирішення колективних трудових спорів (конфліктів); здійснює реєстрацію, облік, зберігання колективних договорів, змін та доповнень до них.

Здійснює державний контроль за охороною праці, додержанням законодавства про працю, своєчасною виплатою заробітної плати не нижче встановленого державою мінімального розміру, а також своєчасним навчанням та інструктажем на підприємствах, забезпеченням працівників засобами індивідуального захисту, миючими засобами, наданням пільг та винагороди працівникам, передбачені законодавством.

Бере участь у розслідуванні групових і смертельних нещасних випадків, професійних захворювань і аварій відповідно до законодавства; організовує розслідування, облік та розбір нещасних випадків невиробничого характеру.

Організовує роботу, пов'язану з призначенням субсидій. Проводить розрахунки за пільги на житлово-комунальні послуги з підприємствами, що надають послуги.

Виявляє малозабезпечених громадян похилого віку та одиноких непрацездатних громадян, які потребують різних видів соціальної допомоги, координує роботу Територіального центру соціального обслуговування пенсіонерів та інвалідів, відділень денного та стаціонарного перебування та надання їм соціальної допомоги вдома.

Вносить в установленому порядку пропозиції щодо встановлення опіки над повнолітніми дієздатними особами, які за станом здоров'я потребують догляду, та встановлення опіки над особами, визнаними в судовому порядку недієздатними.

Проводить роз'яснювальну роботу серед населення з питань соціального забезпечення та соціального захисту, широко використовуючи засоби масової інформації.

Організовує та проводить консультації, розглядає звернення громадян, підприємств, установ та організацій з питань, що належать до компетенції відділу, вживає відповідних заходів щодо усунення причин скарг [49].

Основні напрямки роботи управління:

- реалізація державної політики у сфері соціального захисту соціально незахищених верств населення області.

- забезпечення в межах своїх повноважень додержання законодавства про працю, охорону праці, зайнятість населення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, пенсійне забезпечення та соціальний захист населення.

- надання адресної соціальної допомоги та підтримки малозабезпеченим громадянам та багатодітним сім'ям з дітьми, призначення адресної грошової допомоги на проживання та державної соціальної допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», призначення пільг сім'ям з дітьми відповідно до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», здійснення компенсаційних заходів щодо соціального захисту населення.

- забезпечення соціального захисту малозабезпечених громадян шляхом надання субсидій, призначення та виплати субсидій, призначення та виплати субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

- здійснення контролю за цільовим використанням коштів, передбачених для надання субсидій населенню, та забезпечення своєчасного розрахунку з організаціями, що надають житлово-комунальні послуги, здійснюють реалізацію скрапленого газу, твердого та пічного побутового (рідкого) палива, за нарахованими населенню житловими субсидіями.

Ведення персоналізованого обліку осіб, які мають право на пільги, передбачені чинним законодавством:

- участь у межах своєї компетенції у реалізації разом з відповідними місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями комплексних програм покращення обслуговування інвалідів, одиноких непрацездатних громадян, а також громадян похилого віку та комплексного розвитку надомних форм їх обслуговування, контролю за наданням послуг соціального захисту.

- надання організаційно-методичної допомоги підприємствам, установам та організаціям району з питань заробітної плати, охорони праці, укладення колективних трудових договорів та інших питань, що належать до компетенції управління.

- аналіз нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, а також шкоди від цих подій [49].

Отже, як бачимо, в структурі управління соціального захисту населення існує ціла система галузевих відділів, що спеціалізуються на різних напрямках реалізації соціальної політики держави. Цей набір відділів покликаний, по-перше, запобігати виникненню соціально-економічних ризиків, а по-друге, забезпечувати якісне та оперативне реагування на ризики, з якими стикаються особи в суспільстві.

2.2. Особливості надання соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям

Надання соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям є критичним елементом системи соціального захисту, покликаним забезпечити базові потреби та сприяти соціальній інтеграції цієї вразливої категорії населення. Малозабезпечені сім'ї часто стикаються з низкою комплексних проблем, включаючи бідність, нестабільні житлові умови, обмежений доступ до освіти та медичних послуг, а також соціальну ізоляцію. Ці виклики не лише погіршують якість життя окремих родин, але й впливають на загальний соціально-економічний розвиток країни.

Особливості надання соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям зумовлені необхідністю комплексного підходу, що враховує різноманітні аспекти їхнього життя та сприяє всебічному вирішенню проблем. Соціальні працівники, що займаються цією сферою, повинні мати глибоке розуміння специфіки потреб малозабезпечених сімей та вміти застосовувати інноваційні методи й технології для надання ефективної підтримки. Однією з ключових складових соціальної допомоги є розробка індивідуальних планів підтримки,

що враховують унікальні потреби кожної сім'ї. Це включає надання фінансової допомоги, забезпечення доступу до якісних медичних та освітніх послуг, а також психологічну підтримку та консультації. Важливим аспектом є також правова допомога, яка сприяє відновленню прав і свобод малозабезпечених сімей та їхньому захисту від дискримінації та несправедливості.

Соціальні працівники відіграють центральну роль у наданні цієї допомоги, виступаючи як посередники між сім'ями та різними установами, координуючи надання послуг та забезпечуючи ефективний соціальний супровід. Їхня робота спрямована не лише на задоволення поточних потреб сімей, але й на створення умов для їхньої самостійності та соціальної адаптації в майбутньому. Вивчення особливостей надання соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям є надзвичайно важливим для вдосконалення існуючих підходів та розробки нових стратегій, що дозволять більш ефективно реагувати на потреби цієї категорії населення. У світлі сучасних соціально-економічних змін, забезпечення надійної та дієвої системи соціального захисту є ключовим завданням для суспільства, спрямованим на подолання бідності та забезпечення соціальної справедливості.

Варто виділити системну роботу щодо супроводу прийомних сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, дітей з особливими потребами, інвалідів.

Основні завдання соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями в контексті сучасних вимірів:

- забезпечення ефективності та стабільності соціального захисту громадян, у тому числі постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- підвищення рівня соціальної підтримки малозабезпечених верств населення (соціальні виплати, соціальні допомоги та субсидії, соціальні послуги) при раціональному використанні бюджетних коштів;

- організація ефективної системи соціальної допомоги населенню регіону шляхом максимального спрощення порядку надання соціальних виплат, більшої їх адресності залежно від рівня доходів та майнового стану, що є у заявників на допомогу;

- підтримання належного рівня життя населення;

- здійснення заходів щодо мінімізації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, зокрема забезпечення нормальної життєдіяльності та оздоровлення постраждалих громадян;

- підвищення ефективності управлінських рішень у системі підтримки населення [49].

А отже, всі ці та інші важливі питання постійно знаходяться на контролі виконавчої влади, яка будує свою роботу на комплексному задоволенні потреб громадян. Відвертість та конструктивний підхід до вирішення нагальних проблем життєдіяльності регіону й надалі залишатимуться головними пріоритетами місцевої влади щодо його соціального та соціально-економічного розвитку. Головним питанням залишається питання соціального захисту населення, оперативного реагування на задоволення потреб громадян.

Районні центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі – Центр) є спеціальною установою, яка надає соціальні послуги сім'ям, дітям та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги. Центр у своїй діяльності керується Конституцією України та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Мінсім'ямолодьспорту, Держсоцслужби, наказами голови обласної та районної державних адміністрацій, накази обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Основною метою діяльності Центру є надання психологічних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, соціально-економічних, інформаційних та правових послуг сім'ям, дітям та молоді.

Основними завданнями центру є:

- участь у реалізації загальнодержавних та інших соціальних програм шляхом проведення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, зокрема надання соціальних послуг, соціального супроводу та патронажу, соціальної профілактики та реабілітації, соціально-психологічної адаптації;

- створення спеціалізованих підрозділів та забезпечення їх функціонування;

- здійснення контролю та координації діяльності міських і сільських осередків щодо реалізації загальнодержавних та інших соціальних програм щодо сім'ї, дітей та молоді;

- сприяння розвитку мережі Центрів; створення спеціалізованих підрозділів та забезпечення їх функціонування;

- залучення громадськості до роботи з сім'ями, дітьми та молоддю, підтримка та розвиток волонтерського руху [27].

Центр:

- надає соціальні послуги сім'ям, дітям та молоді шляхом надання їм соціально-педагогічних, психологічних, соціально-медичних, соціально-економічних, правових та інформаційних послуг;

- здійснює соціальний супровід прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, дітей, які виховуються в сім'ях опікунів, піклувальників, сім'ях, які опинилися в складних життєвих обставинах, соціальний патронаж молоді, яка перебуває або відбула покарання у вигляді обмеження чи позбавлення волі за певний період;

- проводить роботу щодо попередження вчинення правопорушень та профілактики соціально небезпечних захворювань серед дітей та молоді, у тому числі серед груп ризику, подолання їх наслідків, пропагує здоровий спосіб життя;

- здійснює соціально-реабілітаційні заходи, спрямовані на надання особам, які перебувають у складних життєвих обставинах (у тому числі постраждалим від домашнього насильства), допомоги у відновленні порушених функцій організму, компенсації обмежень у життєдіяльності та

підтримці оптимального фізичного, психологічного, соціального рівня для досягнення соціальної адаптації;

- забезпечує раннє виявлення, облік, соціальний супровід сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, а також ведення відповідного банку даних;

- здійснює діяльність, спрямовану на соціально-психологічну адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з метою їх підготовки до самостійного життя;

- надає правову, психологічну та соціальну допомогу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, а також їх біологічним батькам, опікунам, піклувальникам, прийомним батькам, батькам-вихователям та усиновлювачам;

- проводить соціальну роботу, спрямовану на попередження відмови від новонароджених дітей;

- здійснює соціально-психологічну реабілітацію дітей та молоді з функціональними обмеженнями

- виконує інші функції відповідно до покладених на нього завдань.

Центр при виконанні покладених на нього завдань:

- взаємодіє з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, а також фізичними особами;

- сприяє громадським організаціям та іншим об'єднанням громадян у реалізації соціально значущих ініціатив та проєктів;

- залучає благодійні організації, громадські організації, суб'єктів господарювання, які провадять господарську діяльність, для вирішення актуальних соціальних проблем сім'ї, дітей та молоді; здійснює діяльність з розробки та розповсюдження соціальної реклами та роботи зі ЗМІ;

- сприяє волонтерській діяльності при наданні соціальних послуг;

- веде облік соціальної роботи, що проводиться із сім'ями, дітьми та молоддю, готує статистичні та інформаційно-аналітичні матеріали з питань, що належать до його компетенції;

- проводить соціологічні дослідження та опитування з метою виявлення проблем сім'ї, дітей та молоді;

- залучає міжнародну фінансову та технічну допомогу, міжнародні гранти, а також надає гуманітарну та іншу допомогу сім'ям, дітям та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги. [27]

Соціальні послуги, які надає Центр, є державними та надаються безкоштовно.

Спеціалізовані формування Центру:

«Служба соціальної підтримки сім'ї».

Телефон «Довіра -1505».

«Служба соціально-профілактичної роботи».

«Школа волонтерів»

«Мобільний консультаційний пункт соціально-профілактичної роботи в сільській місцевості».

Консультаційний пункт при пологовому відділенні ЦРЛ.

Консультаційний пункт при військовому комісаріаті (під час призову).

Висновки до другого розділу.

Спираючись на емпіричне дослідження соціально-педагогічної роботи з сім'ями, як вони опинились у складних життєвих обставинах на прикладі центрів надання соціальних послуг, зазначимо, що пріоритетом у роботі було, насамперед, забезпечення соціальної стабільності, спрямування місцевого бюджету для збалансованого економічного та соціального розвитку громади. Отже, як показало дослідження щодо ставлення малозабезпечених громадян до рівня соціального захисту в сучасній Україні, на думку опитаних громадян:

1) рівень суб'єктивно затребуваного та соціально бажаного обсягу надання соціальних послуг в умовах низького доходу суперечить основним соціальним стандартам держави.

2) Рівень задоволеності від отриманого обсягу послуг з боку суб'єктів соціальної роботи досить низький (4 блоки)

Однією з основних складових, що визначає зміст категорії «соціальна держава», є соціальний захист. Без розробки шляхів досягнення ефективної системи соціального захисту, що відповідає міжнародним стандартам, неможливо побудувати в Україні реальну, а не декларативну соціальну державність.

Політичне значення соціального захисту на сучасному етапі в Україні полягає в його особливій ролі у підтриманні стабільності та соціальної рівноваги в суспільстві. Дійсно, ефективна система соціального захисту – це не лише шлях до досягнення міжнародних стандартів життя, а й інструмент підтримки існуючого конституційного ладу, досягнення соціальної справедливості та злагоди.

РОЗДІЛ III. МЕХАНІЗМИ ОПТИМІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМИ СІМ'ЯМИ

3.1. Організація дослідження оптимізації соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями

Загалом дослідження передбачає тестування наступних чотирьох блоків:

- 1) Рівень освіченості громадян щодо своїх прав та можливих гарантій соціального захисту з боку держави;
- 2) Рівень задоволеності від отриманого обсягу послуг суб'єктів соціальної роботи (інформаційних, правових, психолого-педагогічних, організаційних, матеріальних)
- 3) Рівень соціально бажаного обсягу надання соціальних послуг в умовах малозабезпеченості
- 4) Суб'єктивна оцінка малозабезпеченими громадянами основних чинників, які сьогодні перешкоджають та сприяють поширенню бідності.

Програма соціологічних досліджень

Проблемна ситуація. Основні аспекти соціального захисту малозабезпечених сімей в Україні.

Об'єкт дослідження. Соціальна робота з малозабезпеченими сім'ями.

Предмет дослідження. Тенденції та рівень соціального захисту малозабезпечених сімей.

Мета дослідження. Визначити рівень соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями та дослідити тенденції, які сприяють зменшенню малозабезпечених громадян нашої країни.

Об'єкт, предмет і мета дозволили сформулювати такі завдання дослідження:

1. Дослідити ставлення громадян до роботи соціальних служб з малозабезпеченими верствами населення.

2. Визначити рівень соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями.

3. Вивчати інноваційні форми роботи з малозабезпеченими сім'ями.

Гіпотеза дослідження базується на науковому припущенні про те, що підвищення соціально-економічних показників розвитку України сприяє зменшенню малозабезпечених громадян.

Загальна чисельність – 28 осіб

Вибіркова сукупність – 100 осіб

Методи дослідження – анкетний метод

Інструмент дослідження – анкета

3.2. Результати дослідження соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями

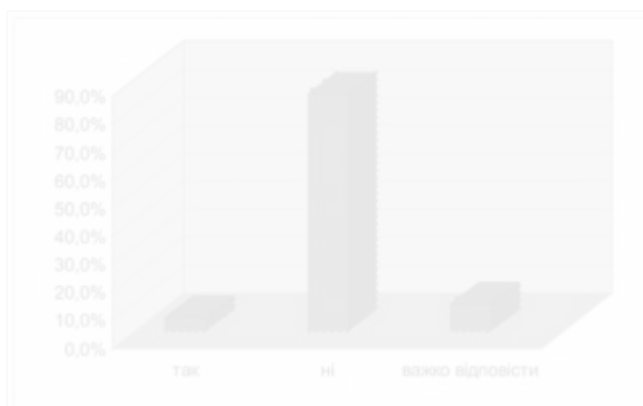
На думку громадян, вартість життя явно занижена, щоб забезпечити задоволення деяких життєвих потреб. Проте вся міра сучасного дисонансу полягає в тому, що система соціального захисту в цілому спрямована на те, щоб рівень життя громадянина був хоча б на рівні не нижчому від прожиткового мінімуму. Виходячи з цього, виникає гіпотеза про те, що ефективний підхід до соціального захисту малозабезпечених громадян, з огляду на сучасний рівень життя, не може бути забезпечений, оскільки величина базового рівня, на думку суспільства, зараз недостатньо для забезпечення достатнього задоволення ваших потреб. Тому емпіричні дослідження ставлення громадян до рівня соціального захисту в сучасній Україні є, з одного боку, відображенням більш глобальних проблем сучасності, невід'ємних від соціального захисту та соціальних стандартів держави, а з іншого — з іншого – вужчі, особистісні, пов'язані з рівнем освіти в питаннях соціального захисту, рівнем активності та гнучкості в сучасних ринкових умовах.

Під час дослідження було опитано 28 респондентів. За демографічними показниками середній вік респондентів становив 35,9 року. За статтю це: 63,8% жінок та 36,2% чоловіків.

Як показало дослідження, рівень освіченості громадян щодо своїх прав та можливих гарантій соціального захисту з боку держави є досить низьким. На запитання анкети: «Як би Ви оцінили рівень власної освіченості в питаннях соціального захисту малозабезпечених громадян?» лише 10% оцінюють її як відмінну, 25% як хорошу, 50% як задовільну і 15% як погану. Можливо, це пов'язано із загальним рівнем освіти респондентів. Так, серед усіх опитаних респондентів лише 5% мали вищу освіту, 55% – повну середню, 25% – професійно-технічну, 15% – середню спеціальну.

Досить показово, що в бік рівня освіти з соціальних питань захисту, велика кількість респондентів (85%) відповіли на запитання: «Чи знаєте ви, куди саме з державних органів можна звернутися за допомогою у разі економічної скрути?» – дали відповідь «ні», ще 10% зазначили, що їм важко відповісти на це питання. Ствердну відповідь дали лише 5% опитаних. (рис.2.3)

Рис.2.3. Динаміка відповідей на запитання: «Чи знаєте ви, куди саме із державних установ можна звернутися за допомогою у випадку економічної скрути?»

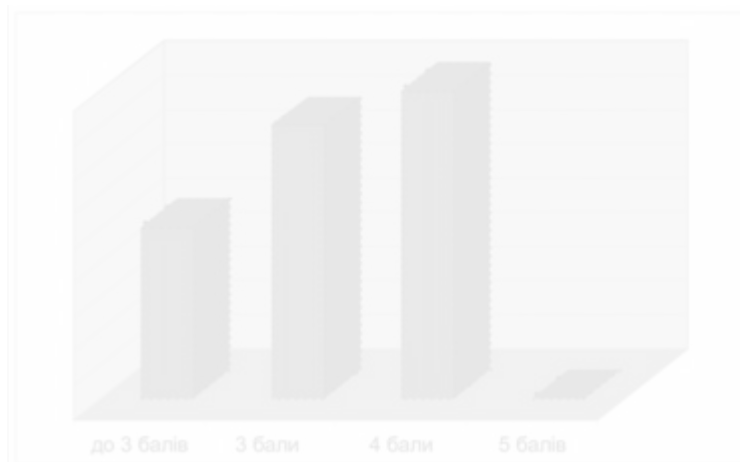

Цікаво також, що більшість респондентів не знають точного розміру прожиткового мінімуму: на запитання: «Чи знаєте ви поточний прожитковий мінімум?» Лише 5% відповіли, що «знають точну вартість для різних

категорій людей», 75% респондентів не знають навіть приблизної вартості, ще 20% не знають вартості життя, але знають, де її можна дізнатися. Усе вищезазначене дає підстави підкреслити, що рівень освіченості громадян щодо своїх прав та можливих гарантій соціального захисту з боку держави зараз знаходиться на досить низькому рівні. За результатами відповідей можна зробити висновок, що населення не має достатнього доступу до інформаційних ресурсів для більш детальних знань про соціальний захист громадян, про те, до яких державних органів звертатися при виникненні проблем.

Щодо питання щодо рівня задоволеності суб'єктів соціальної роботи обсягом отриманих послуг, то в цьому напрямку ми запропонували такі запитання: «Оцініть, будь ласка, якість отриманих послуг за видами в державних установах соціального захисту населення, які Ви отримали. звернулись безпосередньо (за 5-бальною шкалою від 1 до 5, де 1 – найгірше, 5 – найкраще)»; Як би Ви загалом оцінили рівень ефективності державних установ соціального захисту за 5-бальною шкалою від 1 до 5, де 1 – найгірше, 5 – найкраще? Під час опитування виявилось, що якість послуг, отриманих в закладах соціального захисту, не перевищує 40% респондентів оцінили надання послуг на 3 бали, 45% поставили 4 бали і 25% не змогли дати більше 3 балів. Як бачимо, зважаючи на оцінку опитаних респондентів, рівень задоволеності від отриманого обсягу послуг від суб'єктів соціальної роботи є досить низьким. зумовлено загальним економічним станом країни (рис.2.4.).

Рис.2.4. Динаміка відповідей на запитання: «Оцініть, будь ласка, якість отриманих послуг за видами в державних установах соціального захисту, у котрі вам доводилося безпосередньо звертатися (за 5-ти бальною шкалою від 1 – до 5, де 1 – найгірше, 5 - найкраще)»?

Наступний напрям аналізу ґрунтується на вивченні рівня, який суб'єктивно потребується та соціально бажається щодо обсягу надання соціальних послуг в умовах малозабезпеченості. Ми пропонуємо вказати суму на особу в місяць, яка забезпечила б нормальне життя в сучасному суспільстві. У процесі дослідження виявилось, що середня величина цієї суми становить 9000 гривень. Варто також зазначити, що респонденти з вищою освітою заявляють про більшу суму – 15000 гривень, у порівнянні з особами із середньою освітою (7000 гривень) та професійно-технічною освітою (5000 гривень). Таким чином, дослідження показало, що рівень суб'єктивної потреби та соціального бажання у наданні соціальних послуг в умовах малозабезпеченості відрізняється від базових соціальних стандартів держави (рис.2.5.)

Рис. 2.5. Динаміка відповідей на запитання: «Як би ви оцінили рівень власної освіченості в питаннях соціального захисту малозабезпечених громадян?»

Ще одним важливим аспектом аналізу є оцінка малозабезпеченими громадянами ключових факторів, які перешкоджають або сприяють поширенню малозабезпеченості в наш час. На запитання про основні чинники, які сприяють поширенню малозабезпеченості сьогодні, 90% респондентів відповіли, що основним фактором є безробіття в країні загалом. Недостатність робочих місць та низька заробітна плата призводять до економічних та соціальних проблем. Інші 10% відзначили, що важливим чинником, що сприяє малозабезпеченості, є соціально-економічна пасивність.

На запитання «Які чинники, на вашу думку, були б найбільш ефективними для запобігання поширенню бідності сьогодні?» Були дані різноманітні відповіді. 85% респондентів відзначили відповіді «Створення додаткових робочих місць» та «Підвищення рівня інформованості про соціальний захист». Відповідь «Вступ України до Європейського Союзу» обрали 15%, а «Прийняття нових законів, які більш повно сприяли соціальному захисту малозабезпечених верств населення» відзначили 20% (Додаток А).

Висновки до третього розділу

Ефективність докладених зусиль багато в чому залежить від того, наскільки наші владні структури уявляють особливості функціонування малозабезпеченої сім'ї, її розвитку та безпеки. У цьому контексті досить важливою є інформація про соціальну адаптацію малозабезпеченої сім'ї до певного соціального середовища, яка ґрунтується на можливостях адаптації до сучасних умов життя, а також на бажанні побачити ці можливості як реально існуючі. .

Мова йде про вивчення однієї з важливих складових адаптаційного потенціалу малозабезпеченої сім'ї, яку можна розглядати як сукупність усіх видів ресурсів (економічних, соціальних, соціально-психологічних). Сьогодні планується удосконалити та розвинути механізми реалізації відповідних законів України, першочергово реалізувати заходи, спрямовані на підтримку малозабезпечених сімей, відновлення сімейних традицій нашого народу, посилення відповідальності батьків за виховання дітей. Необхідно визначити пріоритетні напрямки роботи щодо формування концептуальної **нової сімейної політики, спрямованої на підвищення авторитету малозабезпечених сімей як** основної складової українського суспільства, в якій комфортно почувуються діти.

Дієздатність малозабезпеченої сім'ї в соціальній діяльності забезпечується створенням духовних, організаційних, матеріальних та інших умов, що відповідає визначенню соціальної роботи як діяльності по створенню умов для реалізації прав, свобод, інтересів, і задоволення потреб. Уявлення про правоздатність малозабезпеченої сім'ї дозволяє об'єднати в одне ціле різні поняття і суб'єкти соціально-педагогічної діяльності.

Захист соціальних прав малозабезпеченої сім'ї та її членів здійснюється в соціальній діяльності шляхом: формування здорового способу життя малозабезпеченої сім'ї («Школа сімейної педагогіки здоров'я», пропаганда здорового способу життя, санітарно-гігієнічне навчання). і гігієна в

малозабезпеченій сім'ї як профілактика захворювань, повноцінний розвиток дітей, протидія дитячій праці); відновлення та корекція сімейних стосунків шляхом батьківського навчання та навчання, консультування, сімейної медіації, педагогічного супроводу розвитку малозабезпечених сімей, заохочення малозабезпечених сімей до взаємодії з соціальним педагогом для вирішення їхніх проблем; профілактика сімейних проблем (інформування, обмін досвідом, включення у стосунки з мікросередовищем); формування індивідуальних орієнтацій з питань репродуктивного здоров'я; реалізація спортивних, репродуктивних та оздоровчих соціальних програм.

Захищати права дітей у малозабезпеченій сім'ї соціальний педагог може шляхом виявлення порушень прав (бесіди, спостереження, аналіз дзвінків на «Лінії довіри»), навчання дітей (тренінги, тематичні заняття, залучення до позашкільної освіти.), супровід малозабезпечених сімей (патронат), організація індивідуальної роботи з малозабезпеченими сім'ями спеціалістами комісії та служби у справах дітей, ЦСРД, класними керівниками, сімейними соціальними педагогами та психологами; шляхом інформування дітей про соціальні послуги, їхні права та види допомоги; за рахунок відновлення втрачених зв'язків із розширеною біологічною малозабезпеченою сім'єю; через допомогу в організації дозвілля та предметного спілкування; через виявлення інтересів, нахилів, здібностей дитини та залучення її до позашкільної діяльності з метою розвитку, залучення до соціально значущої діяльності разом з іншими членами малозабезпеченої сім'ї.

ВИСНОВКИ

Таким чином у ході нашого дослідження соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями можемо підсумувати наступне:

1.Зміст та форми соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями визначаються такими чинниками, як тип сім'ї, проблеми, з якими вона стикається, вид соціального інституту, що надає послуги, та напрям професійної підготовки спеціаліста. Основні напрямки соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями включають різні види соціального обслуговування (соціальна допомога та послуги), реабілітаційні та профілактичні заходи, соціальне інспектування і супровід. Ці заходи реалізуються за допомогою різноманітних методів, прийомів та форм соціальної роботи, вибір яких залежить від зазначених чинників. Соціальне обслуговування малозабезпечених сімей включає грошові виплати, гарантовані державою; надання різних видів матеріальної підтримки (одяг, медикаменти, харчування, санаторні путівки, оздоровлення членів сім'ї тощо); психологічну підтримку у складних життєвих ситуаціях; консультативні послуги; створення мережі організацій для надання культурно-освітніх та фізично-оздоровчих послуг, а також забезпечення змістовного дозвілля (центри дозвілля, навчальні курси, клуби та гуртки за інтересами, школи молоді сім'ї тощо).

2.Соціально-реабілітаційна робота з малозабезпеченими сім'ями спрямована передусім на відновлення їхнього виховного потенціалу, захист прав членів родини у кризових ситуаціях та зміну соціального і сімейного статусу окремих членів сім'ї. Цю роботу виконують соціальні педагоги у школах та спеціалісти центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Діяльність фахівців, що займаються реабілітацією сімей, націлена на зміцнення родинних зв'язків, подолання відчуженості між дітьми і членами родини, корекцію взаємовідносин у сім'ї, а також допомогу окремим членам сім'ї у професійному та соціальному становленні. Основними формами

соціальної реабілітації сімей є індивідуальна та групова робота. Серед індивідуальних форм важливу роль відіграють консультації та психотерапевтичні бесіди з батьками, подружжям та дітьми. Групові форми включають тренінги, які можуть проводитися як з подружніми парами, так і окремо з чоловіками та жінками. Останнім часом стали популярними спільні тренінги для батьків і дітей. Інші групові форми психолого-педагогічної реабілітації включають семінари, відеолекторії, зустрічі з фахівцями та групи самодопомоги.

3. Визначення шляхів підвищення ефективності соціальної роботи з малозабезпеченими верствами населення є ключовим завданням для покращення їхнього життєвого рівня та інтеграції у суспільство. На основі проведеного дослідження можна виділити кілька основних напрямків, які сприятимуть досягненню цієї мети. По-перше, важливо забезпечити комплексний підхід до надання соціальних послуг малозабезпеченим сім'ям. Це включає не тільки матеріальну підтримку, але й широкий спектр соціальних, медичних, правових та психологічних послуг. Запровадження інтегрованих програм, які поєднують різні види допомоги, дозволить більш ефективно вирішувати проблеми, з якими стикаються малозабезпечені сім'ї. По-друге, необхідно підвищити професійну підготовку соціальних працівників, які працюють з малозабезпеченими верствами населення. Це включає постійне навчання, обмін досвідом та підвищення кваліфікації. Соціальні працівники повинні володіти сучасними методиками і технологіями соціальної роботи, щоб ефективно реагувати на потреби своїх клієнтів. По-третє, важливо розвивати інноваційні технології соціальної роботи. Використання сучасних інформаційних технологій, наприклад, онлайн-консультацій, цифрових платформ для координації послуг, дозволить значно підвищити доступність та оперативність надання допомоги. По-четверте, слід зміцнювати партнерські відносини між державними установами, неурядовими організаціями та громадянським суспільством. Спільні зусилля різних інституцій сприятимуть створенню комплексної

системи підтримки малозабезпечених сімей, забезпечуючи більш ефективне використання ресурсів та покращення якості послуг. По-п'яте, необхідно активізувати роботу з підвищення рівня фінансової грамотності серед малозабезпечених верств населення. Це допоможе сім'ям краще управляти своїми ресурсами, планувати бюджет та уникати боргових пасток. Нарешті, важливо проводити систематичний моніторинг та оцінку ефективності соціальних програм. Аналіз результатів дозволить виявляти сильні та слабкі сторони існуючих підходів і вчасно вносити корективи для підвищення ефективності соціальної роботи. Отже, підвищення ефективності соціальної роботи з малозабезпеченими верствами населення вимагає комплексного, інноваційного та системного підходу. Застосування зазначених напрямків дозволить забезпечити надійну підтримку малозабезпечених сімей, сприяючи їхньому соціальному та економічному благополуччю.

4. Проведене соціологічне дослідження, що базувалося на анкетуванні, виявило важливі аспекти та можливості впровадження інноваційних методів соціальної роботи з малозабезпеченими сім'ями. За результатами дослідження стало очевидним, що інноваційні підходи, такі як використання цифрових технологій для підтримки та консультацій, організація інтерактивних тренінгів та програм підтримки родинних відносин, можуть значно підвищити ефективність соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Важливо відзначити, що інтеграція сучасних підходів у соціальну практику вимагає не лише технологічного оновлення, але й системного підходу до організації роботи з цією категорією населення. Впровадження інновацій повинно бути підтримане належною підготовкою персоналу, розвитком мережі партнерів і взаємодією з усіма зацікавленими сторонами. Таким чином, рекомендації, отримані в ході дослідження, вказують на необхідність активізації заходів з впровадження інноваційних підходів у соціальну роботу з малозабезпеченими сім'ями, що дозволить покращити якість життя цієї групи населення та сприятиме їхньому соціальному інтегруванню.

Схожість

Джерела з Інтернету

825

2	https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/DYSERTATSIYA-1.pdf	4.98%
4	https://ronl.org/stati/gosudarstvo-i-pravo/724535	9 джерел 2.39%
5	http://ovruch-rayvlada.org.ua/upload/files/upszn/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2011_.pdf	5 джерел 2.54%
6	http://www.golosiiv.gov.ua/ua/607.htm	3 джерела 2.51%
7	https://www.unicef.org/ukraine/ukr/1_normativno-pravoviy_oglyad.pdf	2.15%
8	http://rda.m-p.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1385&Itemid=120	2.33%
9	http://www.beregovo-beregszasz.gov.ua/index.php/ua/upravlinnya-pratsi-ta-sotsialnogo-zakhistu-naselennya-beregiv	5 джерел 2.22%
10	http://www.geum.ru/next/art-20820.leaf-9.php	2 джерела 1.93%
11	https://docs.dtkk.ua/ru/doc/1053.1127.5	7 джерел 1.97%
12	http://lib.iitta.gov.ua/721613/1/21_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2011_.pdf	2 джерела 1.94%
13	http://www.p4ec.org.ua/upload/education/library/1345188352.pdf	11 джерел 1.86%
14	http://voznensensk.net/files/4_Pologennja_pro_ypravlinnja_ta_viddil_u_0.doc	2 джерела 1.83%
15	https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41300/Sotsialni%20zaklady%20Ukrainy.pdf?isAllowed=y&sequence=1	1.81%
17	https://shev.kyivcity.gov.ua/content/upravlinnya-praci-ta-socialnogo-zahystu-naselennya.html	1.78%
18	https://docs.dtkk.ua/ru/doc/1049.1362.4	4 джерела 1.74%
19	https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/docaments-download/razovi_rady/Dis_Zablotskyj.pdf	3 джерела 1.6%
20	http://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/30348/1/%D0%94%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC%20%D0%9D%...	1.68%
21	http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7478/Sotsialnyi-zakhyst-v-Ukraini-2023.pdf?isAllowed=y&sequenc...	1.52%
22	http://www.dubrrda.rv.ua/178-soc.html	3 джерела 1.65%
23	http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4129/Semyhina_metodychni_rekomendatsii%20.pdf	3 джерела 1.65%

24	https://docplayer.ru/44576594-Rynok-socialnyh-uslug-harkova.html		1.63%
25	https://docs.dtkk.ua/ru/doc/1053.1127.3?page=1	6 джерел	1.62%
26	http://genichesk-rda.ks.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=82&Itemid=85		1.6%
27	https://docs.dtkk.ua/doc/v1296739-16?page=1	3 джерела	1.58%
28	http://www.genichesk-rda.ks.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=82&Itemid=85	2 джерела	1.56%
29	http://www.document.ua/pro-zatverdzhennja-metodichnih-rekomendacii-z-rozroblennja-p-doc307746.html		1.55%
30	https://docs.dtkk.ua/ru/doc/1136.788.1	5 джерел	1.52%
31	https://docs.dtkk.ua/doc/1152.1266.2?page=0	2 джерела	1.51%
32	http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/107.03.pdf	6 джерел	1.34%
34	http://ipk.edu.ua/journal/EI-librari/Posibnik/Lukashevitsh%20Semiga%20Soz-Pobota%202007.pdf	3 джерела	1.42%
35	http://www.geum.ru/next/art-369890.leaf-2.php		1.41%
36	https://studfile.net/preview/9185742/page:7	3 джерела	1.39%
37	https://uchika.in.ua/jitomirseka-oblasna-rada-jitomirseka-oblasna-asociaciya-mist-u.html?page=3	6 джерел	1.36%
38	http://elibrary.kubg.edu.ua/2562/2/O_Bezpalko_monograph_IL.pdf	6 джерел	1.34%
39	http://shev.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=21	6 джерел	1.34%
40	http://meria.zp.ua/test/?id=147&pid=160&type=rish		1.33%
41	http://txtref.ru/15086	7 джерел	1.31%
43	http://omr.gov.ua/images/File/DODATKI_2014/Upravlenia/Departament_Truda/Soc_sprav.doc		1.29%
45	http://brody-rda.gov.ua/2012-05-05-09-18-58		1.28%
46	http://ks-rda.gov.ua/social/bespeka		1.28%
47	https://ronl.org/referaty/raznoe/675566	3 джерела	1.26%
48	http://bogodukhivrd.gov.ua/index.php?Itemid=42&catid=2%3Araiderzhadministracziya&id=45%3Astruktura-rajonno	3 джерела	1.26%

49	http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39003/Sotsialna%20pedahohika_kurs%20leksi.pdf?isAl	2 джерела	1.26%
50	https://fkspp.at.ua/Bibl/18.pdf	9 джерел	1.26%
51	http://www.usif.kiev.ua/pdf/standarty_Tom2.pdf		1.24%
52	http://www.stsoc.km.ua/uploads/page/3/file/pologenya_2013.pdf		1.21%
53	http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/11723		1.1%
54	http://www.rv.gov.ua/sitenew/dubensk/ua/5058.htm	2 джерела	1.21%
55	http://rrda.lviv.ua/radehivskiy-rcssdm.html	2 джерела	1.2%
56	http://academy.gov.ua/humanity/pages/dop/7/files/7d9fd1d3-323e-4b09-99e6-c4a403157afc.pdf		1.12%
57	http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/1671/1/%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3d1%80%d0%b0	12 джерел	1.18%
58	http://portal.nikopol.net/pbinf/2014_R/0101.doc	3 джерела	1.17%
59	https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5935/Zam_1010_Pryvat_Prava_Monogr_For_On_Line_Publ.pdf?is...		1.16%
60	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9193/1/%d0%9d%d0%b0%d0%b2d1%87-%d0%bc%d0%b5d1%82d0...		1.05%
62	http://tivrovrada.org.ua/upload/files/Zentr/%D0%94%D0%BE%D0%B2D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0...		1.13%
63	http://search.ligazakon.ua/_doc2.nsf/link1/JG1S700A.html	2 джерела	1.06%
64	https://www.sites.google.com/a/brovary-rda.gov.ua/www/administracia/struktura-rda/centr-socialnoie-službi-dla-sim-ie-ditej-t...		1.01%
65	https://ua-referat.com/uploaded/rozdil-socialenij-zahist-naselennya-sutniste-socialenogo-zahis/index3.html		0.99%
66	http://ipk.edu.ua/krugli_stoli/materials/%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98%20V%20D1%81D1%82D1%83%D0%t	2 джерела	1.08%
67	http://tivrovrada.org.ua/upload/files/Zentr/%D0%94%D0%BE%D0%B2D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0...		1.07%
68	http://kakhovka-rda.gov.ua/2012		0.97%
70	http://elibrary.kubg.edu.ua/4768/1/%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9...		1.03%
71	http://ispr.org.ua/doci/Sots2010t1.pdf		1.02%
72	https://vdocuments.pub/-a-p4ecorgua-foe.html		0.88%

102	http://rada.shepetivka.net/index.php?option=com_content&view=article&id=800&Itemid=30	2 джерела	0.86%
105	http://sarata-rda.odessa.gov.ua/Main.aspx?sect=Page&IDPage=5702&id=389		0.85%
106	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/2018/1_2018_Zb_molodih_vchenih_HIST.pdf		0.85%
107	https://skaz.com.ua/pravo/3403/index.html?page=13		0.84%
108	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29743/kovchina_2011.pdf	2 джерела	0.84%
109	http://5fan.ru/wievjob.php?id=16104	8 джерел	0.77%
110	http://eprints.zu.edu.ua/28392/1/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2018_%D0%BF%D0%	2 джерела	0.61%
111	http://ipk.edu.ua/krugli_stoli/materials/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20-%20%D0%A4%D0%...		0.81%
112	http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1554/1/%d0%9c%d0%b0%d1%80%d1%87%d1%83%d0%ba_2019.pdf		0.7%
113	https://docplayer.net/51808861-Suchasniy-stan-politiki-ta-zakonodavstva-z-pitan-nadannya-mediko-socialnih-poslug-dlya-ditey...		0.79%
114	http://ubooks.com.ua/books/000163/inx41.php	2 джерела	0.79%
115	http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4066/1/%d0%9c%d0%9e%d0%9d%d0%9e%d0%93%d0%a0%d0%90%d0%...		0.7%
116	http://irda.gov.ua/component/blog_calendar/?year=2010&month=09&day=03&modid=36	2 джерела	0.79%
117	https://plagiatik.at.ua/publ/referati/ekonomichni_temi/referat_na_temu_socialnij_zakhist_malozabezpechenikh_verst	10 джерел	0.78%
118	https://uchil.net/?cm=56951	2 джерела	0.72%
119	https://www.imr.gov.ua/city-council/vikonavchi-organi-radi	4 джерела	0.77%
120	http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3576/1/posibnyk%201.pdf		0.77%
121	http://old.la-strada.org.ua/ucp_file.php?c=ooylCzmD1IE2oF3KGyLdZsI7tjCpKc		0.67%
123	https://nv-rcssdm.at.ua/index/0-2	2 джерела	0.75%
125	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/75/1/Bekh.pdf	6 джерел	0.74%
126	http://uf.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Zbirnik-YUF-2017-CH.3.pdf		0.64%
127	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7074/1/%d0%95%d0%ba%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%bc%d	2 джерела	0.58%

128	https://dglib.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/17ffbcee-fb88-4f70-9104-95edcb82cf40/content		0.66%
129	http://ir.nusta.edu.ua/bitstream/123456789/5786/1/6050_IR.pdf	2 джерела	0.54%
130	http://www.romny-mcss.edukit.sumy.ua/Files/downloads/b88af57-trainingpbo.pdf	4 джерела	0.71%
131	http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2225/1/%d0%a1%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd...		0.61%
133	http://cfscom.org/images/files/93265.pdf	2 джерела	0.69%
134	https://ksptsr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/71/2023/02/%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7-%D0%9F%D0%9E!	5 джерел	0.57%
138	http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2015_10_09_mater_fsdu.pdf		0.6%
139	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/2018/3_2018_Zb_molodih_vchenih_HIST.pdf		0.64%
140	https://nadoest.com/dovidka-pro-pidsumki-vikonannya-programi-socialno-ekonomichno-stor-2	4 джерела	0.64%
143	https://rozdilna-rda.odessa.gov.ua/files/rozdilna-rda/files/rozporjadiennya_rda/2018/06/409.pdf		0.61%
145	https://univerfiles.com/895751		0.56%
146	http://rda.petrovo.net/?p=83		0.61%
147	http://eprints.zu.edu.ua/28640	3 джерела	0.61%
148	https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/29574/1/NP_DerzhRE_2022.pdf	2 джерела	0.45%
149	http://virt.ldubgd.edu.ua/pluginfile.php/14596/mod_folder/content/0/2015/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%	3 джерела	0.6%
150	http://journals.uran.ua/swe/article/download/67780/63035	3 джерела	0.6%
151	http://www.irf.ua/files/ukr/programs_law_areas_publ_2028_ua_law.pdf	2 джерела	0.51%
152	http://www.volunteer.kiev.ua/userfiles/poperedzhinnya%20social_ED.pdf	4 джерела	0.59%
153	https://shepetivka-rada.gov.ua/tsentr-sotsialnih-sluzhb-dlya-sim-yi-ditej-ta-molodi		0.59%
155	https://dspace.lgpu.org/bitstream/123456789/516/1/5Np5.pdf		0.59%
156	http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/27.04.2011-2-2.pdf		0.58%
157	http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6588/1/%e2%84%96%20%2c%202020.pdf	2 джерела	0.58%

158	http://dglip.nubip.edu.ua/bitstream/123456789/9302/1/%d0%a7%d0%b5%d0%ba%d0%b0%d0%bb%d1%8c_%d0%bd9	2 джерела	0.57%
160	http://bagachka-school.lg.sch.in.ua/batjkam/?pvi=no	2 джерела	0.56%
162	https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html		0.46%
163	http://www.mrada.if.ua/nat/rada/30-trr/286-54143-100610-----_.html		0.54%
165	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/10070/1/4_%D0%9E%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B	5 джерел	0.51%
166	https://kerivnyk.info/sociologia-rynku7		0.43%
171	https://uu.edu.ua/upload/Nauka/Electronni_naukovi_vidannya/VSEI/zbirnyk_1_A5_16-04-2021.pdf		0.53%
172	http://consultant.parus.ua/?doc=0B68UB53CF	4 джерела	0.53%
173	http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1605/1/lvchenko.doc	2 джерела	0.52%
174	http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/44846/3/dysertaciya_na_zdobuttya_naukovogo_stupenya_doktora_yurydychnyh_nauk_i		0.52%
176	http://echochernobylya.blogspot.com/2013/02/2311-15022013_20.html		0.46%
177	https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/specrada/1920211120/Shevchenko/dis_Shevchenko.pdf		0.4%
178	http://enrada.gov.ua/publ/upravlenie_truda_i_socialnoj_zashhity/normativno_pravovaja_baza/polozhennja_pro_upravlinnja_prac		0.5%
182	https://rectorate.ru/2019/11/shlyaxi-vdoskonalennya-realizaci%D1%97-socialno%D1%97-funkci%D1%97-derzhavi		0.43%
183	https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/662425/mod_resource/content/1/%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D	2 джерела	0.49%
184	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79687	2 джерела	0.48%
185	http://www.iwoev.org/fileadmin/Dokumente/Projekte/Ukraine_Naumann/Handbuch_UA.pdf		0.48%
186	https://library.krok.edu.ua/media/library/category/zhurnali/vcheni-zapiski-universitetu-krok/vcheni-zapiski-universit	2 джерела	0.38%
188	http://diplomba.ru/work/114779	2 джерела	0.47%
189	http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2018.pdf		0.37%
190	http://repository.gnpu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/907/%d0%9a%d0%bd%d1%8f%d0%b7%d0%b5%d0%b2%	4 джерела	0.47%
191	http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP080866.html		0.37%

226	https://archive.org/stream/sotsped2008/sotsped2008_djvu.txt	5 джерел	0.39%
227	https://www.stud24.ru/state-theory/soclna-poltika-yak-funkcy-a-derzhavnogo/353921-1095433-page1.html		0.38%
231	http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/8927/1/Soroka_Starobelsk.pdf		0.28%
232	http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/1dc1d94566aafade3c68fd003eb2dcddPosib-Sim'yeznavstvo-CH.2-Glazunov-S.V.-2016.p...		0.38%
233	http://moippo.mk.ua/attachments/article/1105/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%...		0.38%
234	http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3322/1/91_%d0%9f%d0%9e%d0%86_%d0%a2%d0%b5%d0%b7%d0%b8.pdf		0.32%
235	http://www.irda.gov.ua/component/blog_calendar/?year=2010&month=09&day=03&modid=36		0.38%
236	http://psychology-naes-ua.institute/files/pdf/raevs_disertac_1601834446.pdf		0.38%
237	https://docs.dtkk.ua/doc/1056.697.60	3 джерела	0.37%
238	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66498	2 джерела	0.37%
239	http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%90%D0%BD%D0%BE%D1%82_%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D0...		0.37%
240	http://microushi.od.ua/site/microushi-odessa/files/library/62_pravo-na-social-ne-zabezpechennya.docx	4 джерела	0.37%
241	https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4999/1/Book_MVD_Volonter_Web.pdf	2 джерела	0.36%
242	http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/buchatska/ua/13439/111.doc		0.36%
243	http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1816/1/%d0%91%d0%be%d0%ba%d0%b0%d1%87_%d0%bc%d0%b0%d0%...		0.35%
244	http://eprints.zu.edu.ua/26156/1/zbirnuk.pdf		0.35%
245	http://ximlab.ru/sociologiya_i_obshhestvoznaniye/socialnij_zaxist_ditej-sirit.php		0.25%
246	https://darn.kyivcity.gov.ua/content/upravlinnya-praci-ta-socialnogo-zahystu-naselennya.html		0.35%
247	http://nubip.edu.ua/sites/default/files/u149/%D0%9D%D0%9C%D0%9A_%D0%9E%D0%94%D0%A1%D0%A1_2015%D0%BD.pdf		0.35%
248	http://er.ucu.edu.ua/handle/1/1938	2 джерела	0.35%
249	https://web.kpi.kharkov.ua/sp/wp-content/uploads/sites/95/2017/12/Fondovi-lektsiyi-1_1.doc		0.35%
250	https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2024-05/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0...		0.3%

251	https://mgmedkoledg.kl.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/Tehnologiyi-sotsialnoyi-roboty.pdf	2 джерела	0.34%
252	https://vdocuments.pub/18-19-2016-f-f.html	2 джерела	0.34%
253	https://docplayer.net/amp/51386758-Tema-7-sistema-socialnogo-zahistu-naselennya-v-ukrayini.html		0.33%
254	https://studfile.net/preview/2448241/page:23		0.33%
256	https://docplayer.net/74581264-Ocinka-isnuyuchih-modeley-ta-praktik-socialnoi-roboti-ta-socialnih-poslug-na-rivni-	2 джерела	0.33%
259	http://volvol-rayrada.org.ua/upload/files/14%20%D1%81%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D1%96%D1%88%D...		0.32%
262	http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4999		0.31%
263	https://ksptsr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/71/2024/03/zbirnyk-materialiv.pdf		0.3%
264	http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/10771	2 джерела	0.3%
265	https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFII_2009/GolinaMono2006.pdf	2 джерела	0.3%
266	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6575/Miznarodno%20pravovi%20stansarti_Klymenko%20A_20...		0.19%
267	http://www.yaremche.org/files/filez/322.pdf		0.3%
268	https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/13524/1/%d0%9f%d0%b8%d1%81%d0%b0%d1%80%d1%94%d0%b2%	2 джерела	0.26%
269	http://www.krinich-rn.dp.gov.ua/OBLADM/krinch_rda.nsf/a57ed39423da8150c2257424002d84e8/d70162803e67943dc2257c66...		0.3%
270	http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7292		0.3%
271	http://www.molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/11oct2015/44.pdf	5 джерел	0.3%
272	https://bolgrad-rda.odessa.gov.ua/files/bolgrad-rda/Files/socialniu_zahist/4131.doc		0.3%
273	http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/540/1/274_Naykovi_zapusku_2014_%e2%84%963.PDF		0.3%
274	http://dspace.itsu.org/bitstream/123456789/419/1/Np5.1%20%D0%92.pdf		0.29%
275	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2854/3/%d0%a1%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%	2 джерела	0.25%
276	https://www.osce.org/files/f/documents/4/8/479044_0.pdf		0.17%
277	http://tet.gov.ua/index.php/sov.uE/aphie-de-la-literature-francaise-fr/index.php?mod=news&id=490		0.29%

279	http://dspace.ltsu.org/bitstream/123456789/421/1/Np6%20%D0%92.pdf	8 джерел	0.28%
281	https://pdpu.edu.ua/doc/vr/2021/orlenko/dis.pdf		0.27%
282	http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/issue/download/122/197		0.27%
283	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/1684/1/1590_IR.pdf		0.27%
284	https://msofschool.e-schools.info/pages/bulng		0.27%
286	http://schoollib.com.ua/pravoznavstvo/pidruchnyk.html		0.27%
287	http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/humanitas/issue/download/22/22		0.27%
288	http://gl.kr-admin.gov.ua/rozporyd2019/traven19/136-2019.pdf		0.27%
289	https://divovo.in.ua/ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-nacionalenij-aviacijij-u-v10.html?page=2		0.27%
290	http://obm.ucoz.ua/DOBM-publications/2014/Law-Clinic/combinepdf.pdf		0.26%
291	http://dvorichna-rda.gov.ua/infotree/main		0.26%
292	https://rep.dnuvs.ukr.education/server/api/core/bitstreams/cc6c9d2c-1650-4f7c-900e-70c28bfe9fd8/content		0.22%
293	http://www.nbu.gov.ua/public/File/2012_nauk_an_rozrobku/soczahyst.pdf		0.25%
294	http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Tezi-konferencii-KVS-Ukraini25_10_2019.pdf		0.25%
295	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/10444/5/%d0%a1%d0%ba%d0%b8%d0%b1%d0%b0.pdf		0.2%
296	http://lubar.zhitomir.net/index.php?mode=news&id=89		0.25%
297	https://mkrada.gov.ua/documents/26205.html		0.25%
298	http://academy.gov.ua/humanity/pages/dop/7/files/0a9391c9-a8c0-4b5b-9203-b666c08f67aa.pdf		0.25%
299	http://eprints.kname.edu.ua/46987		0.19%
300	http://journlib.univ.kiev.ua/Books/Mediasocprob1.pdf		0.25%
301	https://eportfolio.kubg.edu.ua/data/conference/4879/document.pdf		0.25%
302	http://openarchive.nure.ua/bitstream/document/9679/1/Jakovlev_mon_19.pdf	2 джерела	0.14%

303	http://dglib.nubip.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3383/1/Bashkatova_Rol_admin_prava.pdf	2 джерела	0.25%
304	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/7247/1/Nch%20npu%20S11%20V19.pdf		0.24%
305	http://eprints.kname.edu.ua/39282		0.23%
307	https://radnyk.org/wp-content/uploads/2019/06/tren_sss.pdf		0.23%
308	https://ternopilcity.gov.ua/app5/05-01-11---14012021-zi-zminami.doc		0.23%
309	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/16028/%d0%94%d0%b8%d1%81%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b0%d1%...		0.23%
310	http://skviravo.ucoz.ru/soz_sax/pro_rozvitok_simejnikh_form_vikhovannja.doc		0.23%
312	https://uu.edu.ua/plan_of_scientific_measures		0.22%
313	https://ronl.org/referaty/gosudarstvo-pravo/293551	2 джерела	0.22%
314	https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/dis-Rybhynskyy2.pdf	4 джерела	0.22%
315	http://rnr.gov.ua/data/laws/doc2013-4-25-15.doc		0.22%
316	http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2017/10/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA-15-2017.pdf		0.22%
317	http://repository.vsau.org/getfile.php/28774.pdf		0.22%
318	http://mankrda.gov.ua/socialnogumanitarna-sfera/socialnij-zahist-naselennya		0.22%
320	http://soctech-journal.kpu.zp.ua/archive/2011/51/51_2011.pdf		0.21%
321	http://soczakaz.org.ua/files/books/SocServices_FAQ-2006.pdf		0.21%
322	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77999		0.21%
323	http://dspace.ltsu.org/bitstream/123456789/2106/1/M1.pdf		0.2%
325	https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9A%D...		0.2%
326	https://www.dstu.dp.ua/uni/downloads/zbirn_st.pdf		0.2%
327	https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/572225/mod_folder/content/0/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%...		0.13%
328	https://shron1.chtyvo.org.ua/Frytskyi_Oleh/Konstytutsiine_pravo_Ukrainy.doc	6 джерел	0.2%

329	https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25440/1/Suchasni_problemy.docx	2 джерела	0.2%
330	http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/11234/1/%d0%9a%d0%bd%d1%81%d0%bf%d0%b5%d0%ba%d1%82%20%d0%...		0.2%
331	http://eprints.zu.edu.ua/31487/1/dys_Pavelkiv.pdf	2 джерела	0.06%
332	http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/12546/2/%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%...		0.2%
333	http://huup.km.ua/statti/lozinska_s.v._retsepsiya_simeynih_norm_u_kanonichne_pravo_tserkvi_9.pdf		0.2%
335	https://ndc-ipr.org/media/ndc_old/documents/Podatk_regul_2012.pdf		0.07%
336	http://visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/16_2_2017ua/16_2_2017.pdf		0.19%
337	http://lu.loga.gov.ua/activity/social/sproviding		0.19%
339	http://golosiiv-byt.org.ua/content/view/17/32	3 джерела	0.18%
340	http://www.jes.nuoua.od.ua/archive/5_2023/5_2023.pdf		0.13%
341	http://cvoippo.edu.ua/files/1(1).doc	2 джерела	0.18%
342	https://devma.com.ua/uk/journals/download/t-10-13-2012		0.18%
343	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/13755/%d0%94%d0%98%d0%a1%d0%95%d0%a0%d0%a2%d0%90%d0%...		0.18%
344	http://geum.ru/next/art-369316.leaf-3.php	2 джерела	0.17%
345	http://rada.te.ua/app/webroot/files/Rishennia_sesiii/6_4_51%2005.01.11.doc		0.17%
346	http://tomrda.gov.ua/4565765765768		0.17%
347	https://univd.edu.ua/science-issue/issue/1549	5 джерел	0.17%
348	http://www.case-ukraine.com.ua/archive/u/publications/42ff4d3ef6894920fef27da1547e4848.pdf		0.17%
349	https://8be87d1b-25b7-4c41-a846-c38762f65d2b.filesusr.com/ugd/163cf4_aa5948fcde084bceb69b7456c9b28132.pdf	4 джерела	0.17%
350	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38451/1/sozrob.pdf	2 джерела	0.17%
351	http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2206/1/%d0%a8%d0%b0%d0%bc%d0%bb%d1%96%20%d0%a1.%d0%...		0.17%
352	https://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/dis-Diachenko1.pdf		0.17%

353	http://referatss.com.ua/work/upravlinnja-peronalom-pitannja-do-ekzamenu	0.17%
354	http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2015/derzhavotvorennja_ta_pravotvorennja-2015.pdf	0.17%
356	http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Dovbish/d_Dovbish.pdf	0.14%
357	http://referat-ok.com.ua/pravo/organizaciino-pravovi-formi-socialnogo-zahistu-lyudini-i-gromadyanina-v-ukrajini	0.17%
358	https://infourok.ru/formi_ta_metodi_roboti_z_dtmi-sirotami_v_zagalnoosvtnh_zakladah-172864.htm	0.12%
359	http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/874/2/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA%D0%B0%D0%B8%D0%B2%D1%83%D1%88%D0%B0...	4 джерела 0.17%
362	https://nau.edu.ua/download/vchena_rada/%D0%94_26.062.02/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B2%D1%83%D1%88%D0%B0...	0.16%
363	http://docplayer.net/49650094-Ekonomichni-studiyi-economics-studies.html	0.16%
364	https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/51428/1/%D0%A4%D0%9C%D0%92_2021_292_%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%B2%D1%83%D1%88%D0%B0...	7 джерел 0.16%
365	http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/14596/%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%B0...	0.16%
366	https://zh.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/08/konferentsiia_2023_zbirnyk.pdf	0.16%
367	https://philpapers.org/rec/SAR-128	0.08%
368	https://www1.lvduvs.edu.ua/uk/karta-dokumentiv/category/146-conference-2016.html?download=586%3Ateoretyko	3 джерела 0.15%
369	http://www.zerkalov.kiev.ua/sites/default/files/suop.pdf	0.15%
371	https://docplayer.net/59820519-Powered-by-tcpdf-www-tcpdf-org.html	0.14%
372	https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A-%D0%B0...	0.14%
373	http://center-social-law.com/bitstream/123456789/131/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%B8...	0.14%
374	http://vtei.com.ua/doc/11konf/zb9.pdf	0.14%
375	http://www.scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/8e7/dis_Chernega%20R.T..pdf	0.14%
376	https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6594/educ_2023_115.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.14%
377	http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2021-2/NP_2021_2.pdf	0.14%
379	http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%9C%D0%90%D0%93%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%B0%D0%B8%D0%B2%D1%83%D1%88%D0%B0...	3 джерела 0.14%

380	http://library.hneu.edu.ua/storage/periodicals/May2019/.%D0%B2.%D0%A3%D0%BA%D1%80.%E2%84%9628.PDF	0.14%
381	http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7502/1/%d0%9a%d0%be%d0%bd%d1%84%d0%b5%d1%80%d0%b5%...	0.14%
382	http://www.univd.edu.ua/science-issue/issue/1494	0.08%
383	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8795/_Suchasna%20nauka%20i%20pravookhoronna%20diialn...	0.14%
384	https://dspace.bdpu.org/xmlui/bitstream/handle/123456789/229/Zakharova%20N.M.%20Sotsial%ca%b9no-pedahohichna%20...	0.14%
385	http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/15313/5/diss-Melnyk.pdf	0.14%
386	http://idpnan.org.ua/files/2021/bovkun-e.m.-zahist-konstitutsiynih-prav-vnutrishno-peremishchenih-osib_anotatsiya.doc	0.14%
387	http://topref.ru/referat/185348.html	7 джерел 0.14%
388	http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/14040/8/diss-Baregamyam.pdf	2 джерела 0.13%
389	http://stn.loga.gov.ua/activity/social/sproviding	0.13%
390	https://ukrdoc.com.ua/text/40794/index-1.html?page=2	0.13%
391	http://kntu.kr.ua/doc/K_23_073_03/Dissertacia_Royik.pdf	0.13%
392	https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79799	0.13%
393	https://docs.dtkk.ua/doc/984_011?page=11	0.13%
394	http://library.khpi.edu.ua/files/Vestniki/2012-04.pdf	0.13%
395	http://eprints.zu.edu.ua/16823/1/%D0%B4%D0%B8%D1%81.pdf	7 джерел 0.07%
396	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9240/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%...	0.13%
397	https://library.krok.edu.ua/media/library/category/disertatsiji-avtoreferati-vidguki/sichyokno_2019-disertatsija.pdf	3 джерела 0.12%
398	https://studopedia.ru/20_69237_vidi-ta-napryamki-sotsialnoi-roboti.html	2 джерела 0.12%
399	https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0%205%20%D0%92%D1%81%...	0.11%
400	http://docplayer.net/52097094-Naukovi-zapiski-kafedri-pedagogiki.html	0.12%
401	http://www.rda.dp.ua/?page_id=6490	0.12%

402	https://knote.edu.ua/file/MjlxNw==/2b81be0b00d80da7f950e5529a1b85fd.pdf	0.12%	
403	http://www.univd.edu.ua/science-issue/issue/1549	0.12%	
404	https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/29532/1/%d0%91%d0%be%d0%bd%d0%b4%d0%b0%d1%80_%d0%b0%d0%b0.pdf	0.12%	3 джерела
405	https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/10446/5/%d0%a8%d0%b8%d1%88%d0%ba%d1%96%d0%bd%d0%b0.pdf	0.12%	
407	http://www.lhsi.org.ua/images/2015/HIV_and_TB/Method_Recommantation_on_TB_Social_service_interaction_2012.pdf	0.12%	
408	http://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Vypusky-18-19.pdf	0.06%	
409	http://dspace.tneu.edu.ua/retrieve/14165/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf	0.12%	
410	http://cons.parus.ua/map/doc/08C2M00164/?a=DUTCL	0.12%	
411	https://ir.library.knu.ua/server/api/core/bitstreams/fb67af5a-a74a-47c4-8b5c-d0e8688506cc/content	0.12%	
412	http://ird.gov.ua/irdp/p20160801.pdf	0.12%	
413	https://dialog.me.gov.ua/Documents/Download?id=7e5fb69c-aa3b-44a0-b404-67e86448ae4f	0.12%	3 джерела
414	http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2020/VKNU-ES-2020-N4_T1_(284).pdf	0.12%	2 джерела
415	http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=681358&cat_id=663579	0.08%	
416	https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/9209/1/Pravove%20rehulivannia%20prav%20liudyny.pdf	0.07%	
417	http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8458/ibridna.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.12%	
418	https://docs.dtkk.ua/doc/1228.591.3	0.07%	3 джерела
419	http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12467/Yevropeys%27ki%20studiyi.%20Upravlinnya.%20Ekonomika.%20...	0.12%	
420	https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/dissertation/10274/disertaciyna-robota-na-zdobuttya-naukovogo-stupenya-doktora-na...	0.12%	
421	http://sophus.at.ua/zbirnik_konf_2011_11_15-16_ch1.pdf	0.1%	2 джерела
422	http://vadnd.org.ua/app/uploads/2018/11/50.pdf	0.09%	3 джерела
423	https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/525156/mod_folder/content/0/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%...	0.09%	4 джерела
424	https://gay.org.ua/publications/antidi_report2015-u.pdf	0.09%	4 джерела

425	https://docplayer.net/84712776-Multilanguage-science-journal-19.html	3 джерела	0.09%
426	https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/%D0%A8%D1%83%D0%B4%D1%80%D1%8F-%D0%90.%D0%9E..pdf		0.09%
428	http://referatu.com.ua/referats/7569/144437	12 джерел	0.09%
429	http://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6887/Hnatyuk%20O.pdf?isAllowed=y&sequence=1	13 джерел	0.08%
430	http://repository.ubs.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2649/Problemy_rozvytku_02_04_2020.pdf?isAllowed=y&sequence=1		0.08%
431	http://lib.iitta.gov.ua/710608/1/%D0%A1%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%...	3 джерела	0.08%
432	http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/Diss_%D0%93%D0%BB%D1%83%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%87%...	2 джерела	0.08%
433	http://hozpravo-odessa.com/attachments/article/376/Stepanova_Print.pdf		0.08%
434	http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/6229/3/%d1%82%d0%b5%d0%b7%d0%b8%20%d0%95%d1%82%d0%b0%d0%...		0.08%
435	http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/3-2022-2.pdf	3 джерела	0.07%
436	http://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/3577/1/%d0%9a%d0%a0_%d0%93%d0%bb%d0%b0%d0%b4%d0%ba%...		0.07%
437	http://ep3.nuwm.edu.ua/21556/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%...	2 джерела	0.07%
438	http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/2835/3/3064_IR.pdf		0.07%
439	http://khpg.org.ua/index.php?do=print&id=1186678220	3 джерела	0.07%
440	http://ephshair.phdpu.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/7262/Diachenko%20R.%20M.%20%2c%20abFormuvannia%20komu...		0.07%
443	https://irlykhuml.univer.km.ua/server/api/core/bitstreams/23e4d5d4-2ca6-4818-96cc-0b49356f85bf/content		0.07%
446	http://ep3.nuwm.edu.ua/3872/1/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE-%D0%94%...		0.07%
447	http://consultant.parus.ua/?doc=037Y900F23		0.07%
448	https://revolution.allbest.ru/management/01207121_0.html	3 джерела	0.07%
449	https://законодавство.com/laws/file/text/89/f504915n7.pdf?noattach=1	2 джерела	0.07%
450	http://eprints.zu.edu.ua/27252/1/%D0%91%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D...		0.07%
451	https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/7695/1/%d0%9f%d1%96%d0%ba%d0%b0%d0%bb%d0%be%20%d0%90.%d0...		0.07%

452	https://ela.kpi.ua/handle/123456789/34008	0.07%
453	http://kibs.kiev.ua/images/phocagallery/%20ii-2%2031.05.2017.pdf	2 джерела 0.06%
454	https://svr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/5/2021/11/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D...	0.06%
455	https://docs.dtkk.ua/ru/doc/1230.728.2	7 джерел 0.06%
457	http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/813/1/2324-6588-1-SM.pdf	0.06%
458	http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1549/1/%d0%94%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d1%81%d1%8e%d0%b...	2 джерела 0.06%
459	https://elib.nakkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5364/%d0%9c%d0%b0%d0%b3%d1%96%d1%81%d1%82%...	2 джерела 0.06%
460	https://docs.dtkk.ua/ru/doc/1228.591.3	2 джерела 0.06%
461	http://ipk.edu.ua/science/special_vr/%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%...	4 джерела 0.06%
462	http://da.coolreferat.com.ua/nuda/deyatelenostnogo-podhoda/main.html	0.06%
463	http://er.ucu.edu.ua/handle/1/1926	0.06%
464	http://institute.com.ua/moreinfo.php?diplomID=6428	3 джерела 0.06%
465	https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/13485/1/510155.doc;jsessionid=9452C51E34B7CE25E91...	2 джерела 0.06%
466	http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/45452/3/dysertaciya_na_zdobuttya_naukovogo_stupenya_doktora_yurydychnyh_nauk_r...	0.06%
467	http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6632/Zbirnyk-naukovykh-prats-studentiv-ta-mahistrantiv-fakultet...	0.06%
468	http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/16054/1/%d0%93%d1%83%d0%b1%d0%b0.docx	2 джерела 0.06%
469	http://bradmin.baranivka.info/index.php/administratyvni-posluhy	0.06%
472	http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8452/1/%d0%91%d0%be%d0%b9%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%...	0.06%
473	http://vugledar-rada.gov.ua/index.php/dokumenti/rishennya-miskoji-radi/2494-17-03-2017-7-14-41-pro-vnesennya-zmin-ta-dop...	0.06%
474	http://www.uri.cn.ua/mgou/wp-content/uploads/2012/05/Sbornik_s_obl-2014.pdf	0.06%
475	http://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Avtoreferat_Yanko_V_M.pdf	5 джерел 0.06%
476	http://uchika.in.ua/materiali-hii-vseukrayinsekoyi-naukovoyi-konferenciyi-teoriya.html?page=5	0.06%

74	Студентська робота	ID файлу: 1015285482	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	1%
79	Студентська робота	ID файлу: 1011473461	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.97%
82	Студентська робота	ID файлу: 1016041808	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.68%
89	Студентська робота	ID файлу: 1016170387	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 7 Джерело	0.92%
92	Студентська робота	ID файлу: 1015967537	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.66%
93	Студентська робота	ID файлу: 1016112997	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 Джерело	0.78%
99	Студентська робота	ID файлу: 1016159206	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 5 Джерело	0.87%
103	Студентська робота	ID файлу: 1015950561	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.57%
104	Студентська робота	ID файлу: 1015634856	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.85%
122	Студентська робота	ID файлу: 1016118097	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.77%
124	Студентська робота	ID файлу: 1014840865	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.63%
132	Студентська робота	ID файлу: 1015919679	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.7%
135	Студентська робота	ID файлу: 1016169875	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 Джерело	0.66%
136	Студентська робота	ID файлу: 1016164732	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 Джерело	0.65%
137	Студентська робота	ID файлу: 1015722352	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.65%
141	Студентська робота	ID файлу: 1015982975	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.64%
142	Студентська робота	ID файлу: 1015872260	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.51%
144	Студентська робота	ID файлу: 1004267229	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.5%
154	Студентська робота	ID файлу: 1015499826	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.59%
159	Студентська робота	ID файлу: 1016149647	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.56%
161	Студентська робота	ID файлу: 1016161135	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.55%
164	Студентська робота	ID файлу: 1015221381	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.54%

167	Студентська робота	ID файлу: 1015666182	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.32%
168	Студентська робота	ID файлу: 1016111421	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.43%
169	Студентська робота	ID файлу: 1004245802	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 Джерело	0.41%
170	Студентська робота	ID файлу: 1015982633	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.53%
175	Студентська робота	ID файлу: 1004245819	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.4%
179	Студентська робота	ID файлу: 1016159207	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.38%
180	Студентська робота	ID файлу: 1016165300	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.49%
181	Студентська робота	ID файлу: 1015762569	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.39%
187	Студентська робота	ID файлу: 1004245824	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.35%
192	Студентська робота	ID файлу: 1004245801	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.46%
193	Студентська робота	ID файлу: 1004245813	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 Джерело	0.46%
199	Студентська робота	ID файлу: 1013579187	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.46%
201	Студентська робота	ID файлу: 1004245791	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.44%
204	Студентська робота	ID файлу: 1015972775	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.43%
206	Студентська робота	ID файлу: 1016170685	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.32%
208	Студентська робота	ID файлу: 1015670017	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.43%
212	Студентська робота	ID файлу: 1011447791	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.42%
213	Студентська робота	ID файлу: 1016093960	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.42%
219	Студентська робота	ID файлу: 1013484334	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.3%
220	Студентська робота	ID файлу: 1015795385	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.29%
224	Студентська робота	ID файлу: 1016043154	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.3%
228	Студентська робота	ID файлу: 1016088919	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.27%

229	Студентська робота	ID файлу: 1013059125	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 Джерело	0.38%
230	Студентська робота	ID файлу: 1015722353	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.28%
255	Студентська робота	ID файлу: 1015930466	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.33%
257	Студентська робота	ID файлу: 1016168105	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.32%
258	Студентська робота	ID файлу: 1016160451	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.32%
260	Студентська робота	ID файлу: 1015354143	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.21%
261	Студентська робота	ID файлу: 1006401543	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.21%
278	Студентська робота	ID файлу: 1015700771	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.29%
280	Студентська робота	ID файлу: 1016093992	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.28%
285	Студентська робота	ID файлу: 1015946441	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.27%
306	Студентська робота	ID файлу: 1006520599	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.23%
311	Студентська робота	ID файлу: 1014806736	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.22%
319	Студентська робота	ID файлу: 1015226826	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.22%
324	Студентська робота	ID файлу: 1015765990	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve... 2 Джерело	0.2%
334	Студентська робота	ID файлу: 1015282847	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.19%
338	Студентська робота	ID файлу: 1004245810	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.18%
355	Студентська робота	ID файлу: 1015776775	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.12%
360	Студентська робота	ID файлу: 1004245815	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.17%
361	Студентська робота	ID файлу: 1014536551	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.07%
370	Студентська робота	ID файлу: 1015169302	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.14%
378	Студентська робота	ID файлу: 1003901820	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.14%
406	Студентська робота	ID файлу: 1008709466	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.12%

427	Студентська робота	ID файлу: 1015869091	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.09%
441	Студентська робота	ID файлу: 1016082727	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.07%
442	Студентська робота	ID файлу: 1014425885	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.07%
456	Студентська робота	ID файлу: 1015134763	Навчальний заклад: Open International University of Human Deve...	0.06%

Цитати

Цитати

21

- 1 «прожитковий мінімум - це вартісна величина, достатня для забезпечення нормальної життєдіяльності організму людини, збереження її здоров'я, набору продуктів харчування, а також як мінімальний набір непродовольчих товарів і мінімальний набір послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб людини»
- 2 «Краще інтернат, ніж така сім'я»
- 3 «Про соціальні послуги»
- 4 «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям»
- 5 «Про житловий фонд соціального призначення»
- 6 "Про соціальні послуги"
- 7 «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитку»
- 8 «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»
- 9 «Про основи соціального захисту безпритульних та безпритульних дітей»
- 10 «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»
- 11 «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»
- 12 «Про Основи соціального захисту бездомних та безпритульних дітей»
- 13 «Служба соціальної підтримки сім'ї»
- 14 «Як би Ви оцінили рівень власної освіченості в питаннях соціального захисту малозабезпечених громадян?»
- 15 «Чи знаєте ви, куди саме з державних органів можна звернутися за допомогою у разі економічної скрути?»
- 16 «Чи знаєте ви, куди саме із державних установ можна звернутися за допомогою у випадку економічної скрути»
- 17 «Чи знаєте ви поточний прожитковий мінімум»
- 18 «знають точну вартість для різних 56 категорій людей»
- 19 «Оцініть, будь ласка, якість отриманих послуг за видами в державних установах соціального захисту населення, які Ви отримали. звернутись безпосередньо (за 5-бальною шкалою від 1 до 5, де 1 – найгірше, 5 – найкраще)»

20 «Оцініть, будь ласка, якість отриманих послуг за видами в державних установах соціального захисту, у котрі вам доводилося безпосередньо звертатися (за 5-ти бальною шкалою від 1 - до 5, де 1 - найгірше, 5 - найкраще)»

21 «Як би ви оцінили рівень власної освіченості в питаннях соціального захисту малозабезпечених громадян»

Вилучення

Вилучення

15

https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85210	0.01%
http://univd.edu.ua/science-issue/issue/4213	4 джерела 0.03%
http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/72437	4 джерела 0.01%
http://oduv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/4-2015.pdf	5 джерел 0.04%
https://land.gov.ua/wp-content/uploads/2021/05/%D0%9F%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%92%D0%9D%D0%AF%D0%9B%D0%AC%...	0.01%